

**Vier op een rij:
Wageningen weer
populairst onder
studenten**

Pag. 4

**Maar: VHL weer
onderaan in
keuzegids Hoger
Onderwijs**

Pag. 4

**Helpt
medewerkers
vindt de werk-
druk te hoog**

Pag. 5 en 7

WEEKBLAD VOOR WAGENINGEN UR/

3E JAARGANG/ 9 OKTOBER 2008

RESOURCE

#4

PAG. 10

DE TREKKRACHT VAN HET PAARD

POST

POST is de brievenrubriek van Resource, bestemd voor reacties van lezers. Brieven kunnen worden gericht aan resource@wur.nl of aan Resource, rubriek Post, Postbus 409, 6700 AK Wageningen.

MARGREETH DE BOER II

Met de argumenten die Magreeth de Boer aanvoert als ondersteuning van de hoge salariering van WUR-bestuurders heb ik grote moeite (Resource 1, 25 september). In feite komt haar verhaal erop neer, dat mensen van het niveau van Aalt Dijkhuizen dermate uniek zijn dat ze een ietwat excessieve honorering kunnen afdwingen, en dat deze mensen alleen bij een dergelijke honorering bereid zouden zijn zich vol voor het instituut in te zetten (hetgeen ik niet geloof, want topbestuurders genieten volgens mij van de uitoefening van hun taak). Verder suggereert de Boer dat alleen deze mensen de eer toekomt van het gezond maken van het instituut, waarmee mijns inziens de vele hardwerkende cao-ingeschaalde medewerkers schromelijk tekort wordt gedaan. En vooral over het laatste maak ik me boos.

Magreeth de Boer moet toch weten dat die cao-medewerkers allemaal de markt worden opgejaagd om voor eigen sectie en Wageningen UR projecten binnen te halen. Uiteraard bij voorkeur op basis van maatschappelijk en wetenschappelijk verantwoorde en haalbare doelstellingen, maar het hoofdegebouw heeft er ook geen probleem mee wanneer geld wordt binnengehaald op basis van wat goed geformuleerde loze beloften, of erger, op basis van paniekzaaijerij (zoals de verwachte excessieve zeespiegelstijging). De Boer kan weten dat de mensen aan de basis, met name de bestuurders van de secties, ongelooflijk veel van hun tijd moeten verdoen aan allerlei onzinnige bureaucratische activiteiten, zoals dat gedoe met het betalen van huur per vierkante meter voor laboratoria en kantoren, of

die absurde tijdschrijverij. Waarom beoordeelt en honoreert men de mensen niet op basis van geleverde prestaties en ingeloste beloften? Zo scheid je het kaf van het koren, komt er een einde aan kretologie, en kan ook heel simpel een eind worden gemaakt aan de uiterst tijdverspillende en frustrerende projectschrijverij. Dan krijgen de werkelijk getalenteerden de tijd en rust om zinnige grensverleggende dingen te bedenken en de anderen om dat werk uit te voeren.

En – *last but not least* – stop eens met al die prestigieuze nieuwbouw, besteed het uitgespaarde geld voor het aantrekken en vasthouden van jong talent.

Prof. Gatzte Lettinga, emeritus hoogleraar Milieutechnologie

Meer POST op pagina 16

BOVEN HET MAAI- VELD

‘De sector krijgt de tijd om alternatieve bestrijdingsmiddelen te vinden’

TULPENVELDEN

‘Tulpenteelt in gevaar, doodsteek voor bollenbranche’, kopte de Telegraaf vorige week. Aanleiding is een Wageningse onderzoek naar de effecten van strengere Europese regels voor gewasbescherming. Volgens onderzoeker ir. Piet Spoorenberg van Praktijkonderzoek Plant en Omgeving heeft de Telegraaf in ‘prachtig proza’ het zwartste scenario geschetst, en de nuances weggelaten.

‘De Europese Commissie wil 19 gewasbeschermingsmiddelen verbieden, het Europees parlement zelfs 114. Wij, PPO en LEI, hebben in opdracht van LTO uitgezocht of beide scenario’s leiden tot derving van opbrengsten en inkomsten voor de telers van dertien voor Nederland representatieve gewassen zoals aardappelen, spruitkool, tulp en roos.

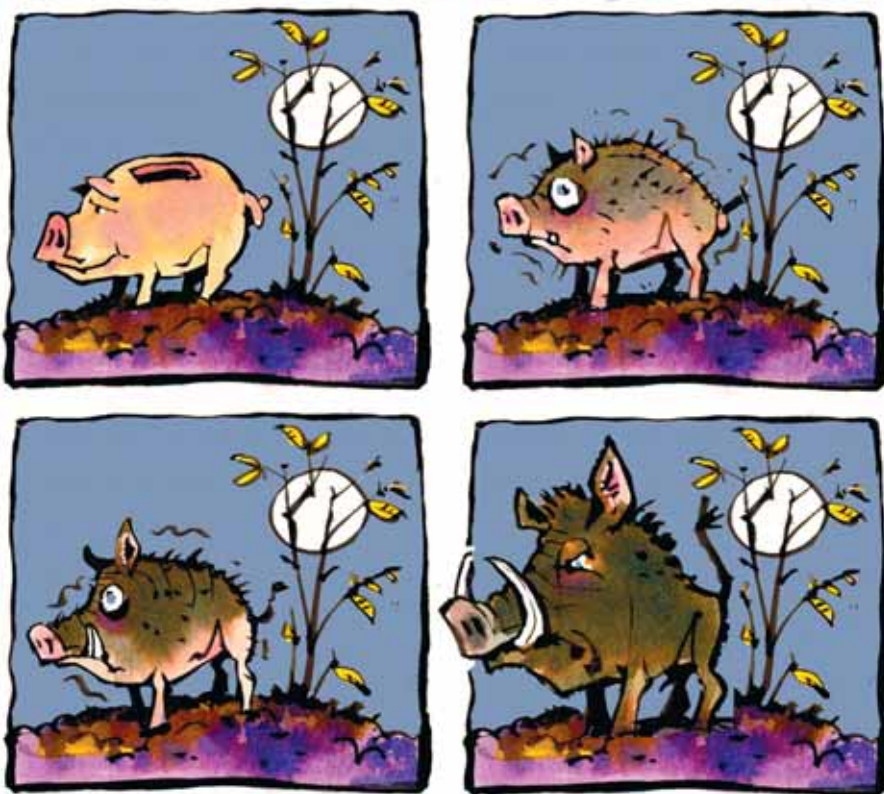
Als het Europees parlement zijn zin krijgt, daalt de opbrengst van pootaardappelen in Nederland met vijftien procent, de wintertarwe met achttien procent, tulp met tachtig procent, roos met negentig procent en spruitkool met bijna honderd procent. Dan kun je de tulpen dus niet meer fatsoenlijk telen. De Telegraaf heeft dat in prachtig proza opgeschreven.

Maar ik denk niet dat het zo’n vaart zal lopen, omdat de Europese Commissie veel minder stoffen wil verbieden, waardoor de effecten minder groot zijn. In dat geval neemt de opbrengst van pootaardappelen met 7 procent af, van spruitkool met 10 procent, van roos met 29 procent, tulp met 45 procent en de wintertarwe blijft gelijk. Verder wil de commissie het verbod op middelen gefaseerd invoeren, zodat de sector de tijd krijgt om alternatieven te ontwikkelen. Minister Verburg wil ook zo’n overbruggingsperiode. Zonder dat kunnen de tulpentelers inderdaad niet meer rendabel produceren.

Bij alternatieven voor de verboden stoffen kun je denken aan minder schadelijke middelen, maar ook aan resistentieveredeling. Punt is wel: de ontwikkeling van nieuwe bestrijdingsmiddelen en resistentie kost zo tien jaar of meer. Daar komt bij dat die ontwikkeling zich met name richt op belangrijke gewassen als tarwe en aardappel, en niet of nauwelijks op kleine teelten als spruitkool en tulp. Verder heeft de sierteelt als probleem de grote variëteit, waardoor het heel lastig is om resistentie van de ene naar de andere tulp of roos over te zetten. Kleine teelten die afhankelijk zijn van een klein gewasbeschermingspakket in de volle grond, hebben dus een groter probleem dan kasgroenten, waarbij de biologische plaagbestrijding inmiddels is ingevoerd.’ / **Albert Sikkema**

HR

volle maan op de posbank

Henk van Ruitenbeek

HOFSTEDE

UP OR OUT

Het gerucht gaat dat de universiteit binnenkort overgaat op het *tenure track*-systeem. Dat betekent dat je als nieuwe medewerker binnen zes jaar promotie moet maken, of je vliegt er uit. Het idee is dat we dan afkomen van de kamerplanten aan het bureau. En verandering zal het wel brengen, want ik schat dat van het huidige personeelsbestand van de *core staff* ongeveer negen tiende niet aan het criterium voldoet.

Maar wat gaat er eigenlijk gebeuren? Voor de nieuwe medewerker betekent het: *publish or perish*. Zoveel publicaties per jaar en je wordt UHD, idem en je wordt professor. Dat gaat leiden tot strategisch ge-

drag, en niet per se tot meer relevantie van het onderzoek. Ik voorzie een politiek circus rond *peer reviewed publications*. Voor de leerstoelgroep betekent het: een tweedeling in een kaste van echte, en een kaste van tweederangs wetenschappers. Slecht voor de groepsgeest. En het zal leiden tot meer concurrentie tussen de *runners-up*, omdat het financieel onmogelijk zal blijken om iedereen die aan de criteria voldoet ook werkelijk *up* te laten gaan.

Hoe het voor de studenten uitpakt? Ik ben bang dat die veel te maken zullen krijgen met hetzij tijdelijke onderwijzenden-met-een-tweederangsstatus, dan wel mensen die die week nog drie *submission dead-*

lines moeten halen. Niet goed voor de bezieling van het onderwijs.

Wat gebeurt er met alle trouwhartige werkers die vooral zo goed zijn omdat ze zich in dienst kunnen stellen van een ander?

Die gaan niet *up* maar *out*. Ze zullen noodgedwongen gaan jobhoppen: ze worden ontslagen en dan weer aangenomen, omdat toch iemand hun werk moet doen. Leuk zullen ze het niet vinden en beter werken gaan ze er niet van.

Kortom, dit systeem is niet duurzaam. Het leidt tot een afvalstroom van wetenschappers, tot meer concurrentie en tot minder loyaliteit. Er moet water bij deze wijn. / **Gert Jan Hofstede**

RESOURCE

#4

WEEKBLAD VOOR WAGENINGEN UR/

3E JAARGANG/ 23 OKTOBER 2008

OPINIE

SERVICE DESK

Tot voor kort, bij wijlen uitgeverij Cereales, placht ik voor computerzaken te rade te gaan bij onze fotograaf annex systeembeheerder Guy Ackermans. Guy zei dan 'herstart de computer' of 'kijk even bij instellingen', en dan was het probleem meestal snel verholpen.

Inmiddels ben ik toegetreden tot de grote WUR-familie. En ik krijg klachten van enkele van mijn nieuwe familieleden dat ze hun e-mails aan mij als onbestelbaar terugkrijgen. Klinkt als een instellingsfoutje op mijn computer. Daarom contact opgenomen met de ICT Service Desk.

Twee dagen later ontvang ik een uitgebreide mail terug, met een indrukwekkend stappenplan. De servicedesk legt nauwgezet uit wat ik moet doen om een mailtje te versturen. Maar dat is mijn probleem niet: ik wil mailtjes ontvangen. Als ik dit mailtje aan een ICT'er bij ons op de gang laat zien, weet ook hij zich er geen raad mee. 'Je moet bellen', zegt hij.

Ik krijg een behulpzame man aan de lijn. Maar die kan niets doen zonder inzicht in de bewuste mailtjes. Of ik die kan opsturen? Hij begrijpt dat het lastig is om mailtjes door te sturen die niet bij je zijn aangekomen. Gelukkig hebben drie familieleden de *undelivered mail* uiteindelijk toch naar me toe weten te sturen, dus ik kan de Service Desk van dienst zijn.

Een paar dagen later krijg ik antwoord, per mail. 'Uw melding, nr. 109264, met als onderwerp 'E-mail van @wur.nl naar @wur.nl komt niet aan' is gesloten door de ICT servicedesk.

Onze oplossing: Mail van persberichten.asg@wur.nl vanaf client=mxdrop 223.xs4all.nl[194.109.24.82] wordt tegengehouden door SPF. Mocht u hier nog vragen over hebben dan kunt u contact met ons opnemen onder vermelding van het meldingsnummer.' Was getekend, Service Desk ICT.

Interessant. Een mailtje van medewerker A aan medewerker B komt niet aan. Hoe lossen we dit op? Nou, zegt de Service Desk: onze oplossing is dat SPF dat mailtje heeft tegengehouden. Nog vragen?

Ooit is het concept 'service desk' in het leven geroepen om een groepje deskundigen op een bepaald terrein onder één noemer te brengen. Vraag en antwoord per e-mail was daarbij handig: zo kon je twintig personen met dezelfde vraag in één keer helpen. Van belang is dan wel dat je daadwerkelijk antwoord blijft geven op vragen en oplossingen aanbiedt. Geef mij maar medewerkers in plaats van stomme servicemailtjes. / **Albert Sikkema**

Ook dergelijke ervaringen? Mail ze naar albert.sikkema@wur.nl, hopelijk komen ze aan.

Omslagillustratie Henk van Ruitenbeek

Pag. 6

Financiële crisis treft Wageningen: Dijkhuizen wil hand op de knip

Pag. 6

Ecologen bouwen duurzaamste kantoor. 'Dit is een signaal aan Wageningen UR'

Pag. 8

Niet de makkelijkste weg. Varkens willen hun voer graag zoeken

Pag. 9

Chromosoom 5 is ontrafeld. Het bepaalt wanneer een pieper rijp is

IN 'T NIEUWS

9 OKTOBER T/M 22 OKTOBER 2008

UNIVERSITEIT WEER OP ÉÉN, HOGESCHOOL SCOORT MATIG

Wageningen Universiteit krijgt voor de vierde maal op rij de hoogste waardering van studenten in de Keuzegids Hoger Onderwijs die begin december uitkomt. De opleidingen scoren een 7,4, een tiende punt hoger dan vorig jaar. Hogeschool Van Hall Larenstein krijgt slechtere rapportcijfers. De opleidingen in Velp komen uit op een 6,8, die in Leeuwarden op 6,5 en in Wageningen op 6,2.

Daarmee staat de Wageningse vestiging

van de hogeschool op de laatste plaats van de ranglijst, eentje lager dan vorig jaar. Aan die lage score hebben de opleidingen Dier- en veehouderij en Plattelandsvernieuwing van VHL Wageningen overigens weinig kunnen doen: het oordeel stamt van een jaar geleden en dit jaar is geen enquête gehouden bij deze opleidingen. Van de hogeschool zijn alleen Milieukunde en Tuin- en landschapsinrichting beoordeeld. De laatste opleiding ontving een mooi cijfer (6,9), waar

door de Velpse opleidingen opklommen naar de 25-ste plaats.

Bij de Masteropleidingen moet Wageningen Universiteit overigens Nyenrode, die voor het eerst in de ranglijst voorkomt, voor zich dulden met een 7,6. Van de reguliere universiteiten wordt WU echter het hoogst gewaardeerd.

De masteropleiding Environmental Sciences krijgt het hoogste cijfer: een 8,2. Bij de bacheloropleidingen gaat Agrotechnologie aan kop met een 8. De scores zijn

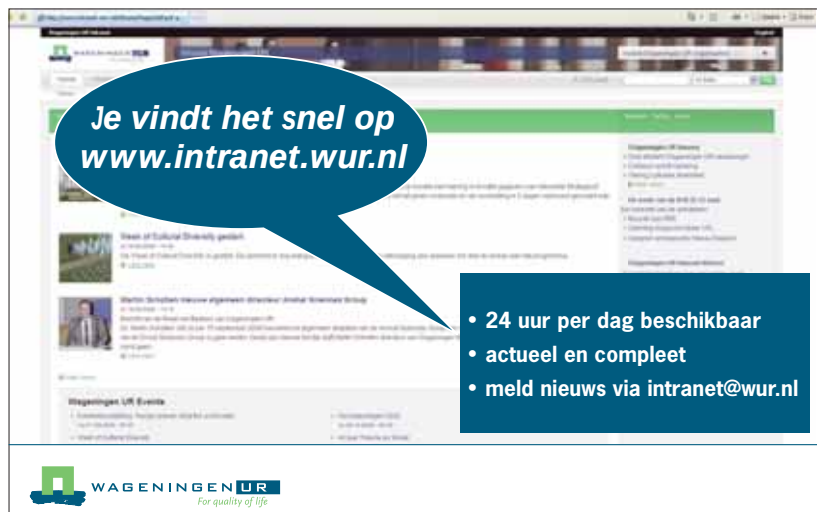
opgebouwd aan de hand van cijfers voor onder meer inhoud, keuzeruimte, samengang, werkvormen, docenten, studeerbaarheid en faciliteiten. De Wageningse studenten waarderen vooral de keuzeruimte, docenten en faciliteiten van de opleidingen. De voorbereiding op de arbeidsmarkt scoort het laagst.

Ook de hogeschoolstudenten waarderen de keuzeruimte als beste, maar voor communicatie krijgt VHL een mager zesje of een onvoldoende. / AS

MEST/ Boeren bekijken een mestscheider tijdens de open dagen van praktijkcentrum de Waiboerhoeve in Lelystad. Zo'n drieduizend bezoekers bezochten de nieuwe transitiestal van de hoeve, waar koeien in een open hok op zacht stro kunnen lopen en afkalven. Ook demonstraties en workshops over de opfok van jongvee, bedrijfshygiëne en de boer als manager waren in trek. De mestscheider verdeelt mest in een vaste stof met vooral fosfaten, en een waterige fractie met vooral stikstof. 'De melkveehouder kan die fracties dan gescheiden op het land brengen, afhankelijk van de toegestane fosfaat- en stikstofnormen', legt bedrijfsleider Jan Bloemert van de Waiboerhoeve uit. / AS, foto Fred van Welie

(INGEZONDEN MEDEDELINGEN)

Je vindt het snel op www.intranet.wur.nl

- 24 uur per dag beschikbaar
- actueel en compleet
- meld nieuws via intranet@wur.nl

WAGENINGEN UR
For quality of life

Salaris op?

On 12 November, 2008
19.30 – 22.30
SC, WSO and OWI organize the second
Programme Committee Training
for
all (future) student and staff members
of Programme Committees, OWI Board
and other committees
in the VIP room of the Forum Building
Subscribe: marita.klefken@wur.nl

BEZUYEN NIEUWE VOORZITTER MR HOGESCHOOL

Hans Bezuyen, docent bij de opleiding Milieukunde in Leeuwarden, wordt de nieuwe voorzitter van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) van Van Hall Larenstein.

Bezuyen zal werken aan de verdere integratie van de twee afzonderlijke medezeggenschapsraden van Van Hall en Larenstein. Algemeen directeur van VHL Ellen Marks heeft al te kennen gegeven dat ze niet langer met de afzonderlijke raden zal vergaderen, maar in lijn met de fusiegedachte uitsluitend zaken wil doen met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.

Net als zijn voorganger Ad Bot is Bezuyen voorstander van verregaande integratie. 'Gevoelsmatig liggen er nog allerlei hobbels, maar het proces is al zover gevorderd dat opsplitsing niet langer aan de orde is. De fusie komt er, op lange of korte termijn.' Ad Bot was ook voorzitter van de medezeggenschapsraad van Larenstein, van Velp en Wageningen. Dennis de Jager, docent ruimtelijke ordening in Velp, volgt Ad Bot in die functie op.

Vanuit de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad zullen twee medewerkers en vier studenten zitting nemen in het 24-koppige Centraal Medezeggenschap Orgaan (CMO) van Wageningen UR. Bezuyen verwacht dat het lastig wordt om de studentenafvaardiging te bemannen. 'In tegenstelling tot de universiteitsstudenten krijgen onze studenten geen vrijstelling en bijbehorende bestuursbeurs. Zij zullen het naast hun studie moeten doen; de hogeschooldirectie hikt tegen de kosten aan. Willen we echter een serieuze vertegenwoordiging, dan moet dat worden geregeld.'

Officieel kiest de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad Bezuyen pas op de eerstvolgende bijeenkomst, op 29 oktober. Maar de medezeggenschapsraad van VHL Velp heeft al aangegeven geen tegenkandidaat voor te dragen, en ook in Wageningen en Leeuwarden is er niemand die het voorzitterschap van Bezuyen betwist. Daarmee is zijn benoeming een formaliteit. / WB

‘Wat een afgrijselijke werkomgeving hier’

HELFT MEDEWERKERS VINDT WERKDRUK TE HOOG

Ruim de helft van de medewerkers van Wageningen UR heeft last van te hoge werkdruk. Bij Van Hall Larenstein ligt het percentage nog hoger. De hogeschool scoort in bijna alle opzichten slechter dan andere onderdelen. Dat blijkt uit de MedewerkerMonitor2008, waarvan vandaag de resultaten bekend worden gemaakt.

Over de hele linie zijn de medewerkers van Wageningen UR dit jaar positiever dan in 2006. De binding met Wageningen UR is bijvoorbeeld groot. Bijna tachtig procent van de medewerkers is er trots op bij Wageningen UR te werken. Alleen de werkdruk is volgens 53 procent te hoog. Werknemers zijn overwegend tevreden over de werksfeer en eigen leidinggeven-

de. Wanneer de afstand toeneemt, daalt het vertrouwen in het management. De eigen directie presteert volgens de helft van de medewerkers voldoende, bij Agrotechnology & Food Sciences Group deelt ruim dertig procent die mening en bij Van Hall Larenstein (VHL) iets meer dan 35 procent. De Raad van Bestuur weet volgens 75 procent niet wat er leeft binnen de eigen organisatie en 60 procent heeft geen vertrouwen in de manier waarop de raad Wageningen UR bestuurt. Bij VHL heeft zelfs driekwart daar geen vertrouwen in. Ook op andere punten scoort de hogeschool lager dan de andere onderdelen. Zo vindt 90 procent van de medewerkers daar dat de samenwerking tussen de verschillende organisatieonderdelen niet goed loopt, tegenover gemiddeld 50 pro-

cent bij Wageningen Universiteit en DLO. Vanaf 4 november gaan zogeheten begeleidingsgroepen de zaken aanpakken die de waardering van het werk beïnvloeden. Die groepen worden bijgestaan door Henk van den Bergh, hoofd HRM van de Social Sciences Group. Dat de medewerkers over het algemeen positiever zijn dan in 2006, komt volgens Van den Bergh door dat Wageningen UR er goed voor staat. ‘De organisatie bouwt weer aan de toekomst en er is bij alle kenniseenheden veel aandacht voor verbeteringen in het management. De positieve resultaten leiden ook tot een groeiend zelfvertrouwen. Dat was een paar jaar geleden wel anders. Iedereen zag zichzelf toen in een underdogpositie. Dat is eigenlijk wat je nu bij VHL ziet, waar zich nog een soort rouw-

proces om de oude situatie voltrekt.’ De werkdruk vindt Van den Bergh een van de belangrijkste punten die moeten worden verbeterd. ‘Het onderwerp is bespreekbaar, maar er wordt weinig actie ondernomen om de werkdruk terug te dringen. Vaak zit het hem vooral in het gevoel dat je niet goed met de druk kunt omgaan.’ Workshops en trainingen voor personeel en leidinggevenden, realistische projectplanning en een goede werkverdeling kunnen soelaas bieden. ‘Veel van die processen lopen al’, zegt Van den Bergh. ‘Dat wordt niet ineens versneld door de MedewerkerMonitor. De wereld wordt niet opeens anders, maar we gaan wel aan de slag om de grootste irritaties eruit te halen.’/ AB

Zie ook de rubriek MI op pagina 7

FEESTELIJKE SATIJNZWAM LICHTPUNTJE OP PADDENSTOELENJUBILEUM

Een tamelijke onbeduidend voorkomen heeft ie, de feestelijke satijnzwam. Het feestelijke zit ‘m dan ook puur in de naam, *Entoloma festivum*, die verwijst naar het eeuwfeest dat de Nederlandse Mycologische Vereniging in het weekend van 18 oktober vierde op Kasteel Hoekelum in Bennekom. De feestzwam is nog maar pas ontdekt en moet nog officieel aan de wetenschappelijke wereld worden voorgesteld.

De feestelijke satijnzwam is een van de ongeveer dertig soorten satijnzwammen die ons land rijk is, zegt kenner Chiel Noordeloos van het Nationaal Herbarium in Leiden.

De expositie ter gelegenheid van het mycologenjubileum op Kasteel Hoekelum telde vierhonderd soorten paddenstoelen, zo’n tien procent van alle inlandse soorten. ‘Het leuke is dat mensen zich niet realiseren dat paddenstoelen nog zo weinig bekend zijn’, zegt Noordeloos. ‘Bij de hogere soorten is dat veel minder het geval. Maar paddenstoelen waren tot dertig jaar terug nog betrekkelijk weinig onderzocht.’

Maar ondanks alle aandacht voor de zwammen in de laatste decennia, gaat het slecht met de paddenstoelen in ons land. De nieuwe Rode Lijst van bedreigde soorten paddenstoelen, die op Kasteel Hoekelum werd gepresenteerd, telt maar liefst 1619 soorten. Dat is tweederde van alle soorten waarover voldoende bekend is om een gefundeerde uitspraak over het voorkomen te kunnen doen. Van 2108 soorten is dat niet het geval.

Vergeleken met de vorige Rode Lijst, van twaalf jaar geleden, zijn 177 soorten uit Nederland verdwenen. Daar steekt de vondst van de nieuwe feestelijke satijnzwam bleekjes bij af. Vooral de paddenstoelen die het van naaldbomen moeten

De feestelijke satijnzwam. / foto L. Rommelaars

hebben, doen het slecht. Dat komt volgens de mycologen door de tendens om steeds meer naaldbossen om te vormen in loofbossen. Ter gelegenheid van het jubileum van de

mycologenvereniging is in de bibliotheek van Wageningen UR de tentoonstelling Feast of Fungi te zien, met een grote collectie fraaie boeken over paddenstoelen. / Roelof Kleis

KLACHTEN OVER KLIMAAT IN FORUM

‘In de computerruimtes lijkt het wel een sauna en in de practicazalen op de achtste wel de Noordpool.’ Student Joyce Penninkhof is niet te spreken over het klimaat in Forum. En ze is niet de enige. Gebouwbeheerder Joris Fortuin is op de hoogte van de klachten, maar kan niet beloven dat het euvel snel is verholpen.

‘Wat een afgrijselijke werkomgeving hier’, verzucht David Marcelis. ‘Gooi die airco uit en de ramen open’, roept Stefan Sand. Net als veel studenten balen ze van de kou dan wel benauwdheid in het grote nieuwe onderwijsgebouw. ‘Voor lokaal C222 neem ik speciaal extra dikke truien mee, want daar is het net een vrieskast’, vertelt José Tegelaar. ‘De andere lokalen zijn daarentegen juist te warm.’ Volgens Fortuin was vooraf bekend dat het ruim een jaar zou duren voordat de klimaatsomstandigheden in Forum optimaal zijn. ‘De temperatuur is niet per afzonderlijke ruimte in te stellen, maar altijd voor meerdere ruimtes en etages tegelijk. Hierdoor is het lastig om elke ruimte zo behaaglijk mogelijk te maken.’ In samenwerking met verschillende bedrijven proberen de gebouwbeheerders de problemen op te lossen. In de zomermaanden lag dit werk stil, omdat er toen weinig of geen klachten binnenkwamen. Nu het nieuwe studiejaar is begonnen, is het proces weer voortgezet. De klachten van studenten en medewerkers worden gebruikt om gericht aanpassingen aan het klimaat te doen, aldus Fortuin. / AD

(INGEZONDEN MEDEDELING)

Beeldschermbril nodig?

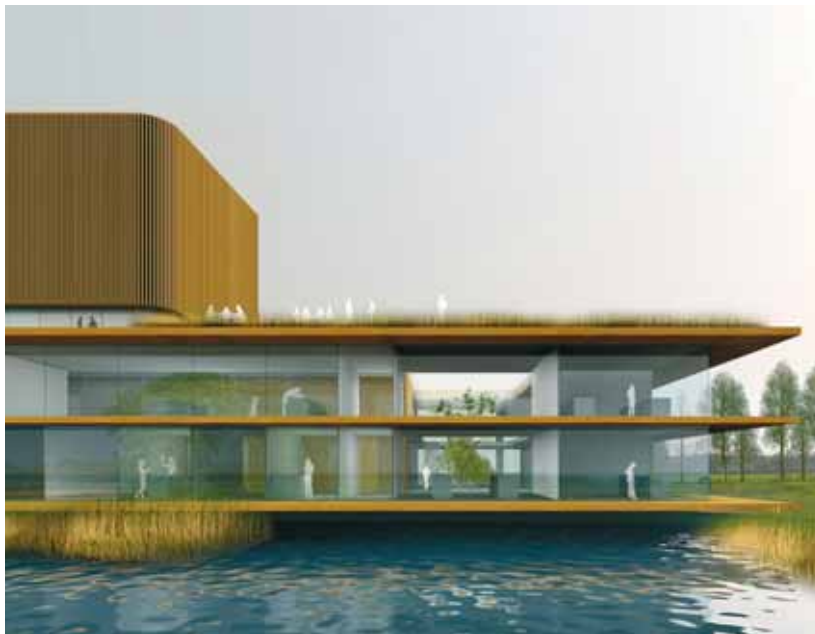
**‘We moeten extra
terughoudend
zijn met het
aanstellen van
nieuw personeel’**

NIOO-GEBOUW SIGNAAL AAN WAGENINGEN UR

De Atlas-bewoners van Wageningen UR mogen er straks de hele dag op uitkijken: het duurzaamste kantoorgebouw van Nederland. Als alles meezit, gaat begin februari de eerste schop de grond in aan de overkant van de Mansholtlaan, voor de nieuwbouw van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW). NIOO-directeur Louise Vet wil er een signaal mee afgeven.

Het gebouw moet volgens Vet het neusje van de zalm worden op het gebied van duurzaam bouwen. Preciezer gezegd: hét toonbeeld van bouwen volgens de zogeheten cradle to cradle-filosofie. Bouwen dus met veel gebruik van zon, licht en natuurlijke, herbruikbare materialen. ‘Het gebouw is een signaal’, vindt Vet. ‘Ecologisch heeft toch een beetje het imago van geitenwollen sokken, van ronde vormen ook. Maar dit is juist een heel strak gebouw. Cradle to cradle is een hele high tech tak van sport.’ Het gebouw is ook een signaal aan Wageningen UR, vindt Vet, die naast NIOO-directeur ook bijzonder hoogleraar Evolutionaire ecologie is, aan Wageningen Universiteit. Wageningen UR moet volgens haar meer de nek uitsteken voor duurzaam bouwen op de campus. Het NIOO-gebouw wordt zoveel mogelijk opgetrokken uit glas, hout en staal, onbewerkte en zo mogelijk ongemengde materialen die gemakkelijk herbruikbaar zijn. Vooral het overvloedig gebruik van glas valt op in het ontwerp van Claus en Kaan Architecten. Oneerbiedig gezegd bestaat het gebouw uit twee platte glazen dozen

Een artist impression van het NIOO-gebouw. / illustratie Claus en Kaan Architecten

met daarop een twee verdiepingen hoge houten huls. Achter het hoofdgebouw komen diverse bijgebouwen, zoals de kas, het de klimaatcel fythotron en dierenverblijven. Markant is het groene dak. Op dit dak zorgen moerasplanten in een zogeheten helofytenfilter voor zuivering van het eigen afvalwater. Het dakterras gaat mogelijk ook plaats bieden aan een aantal proefopstellingen van Wageningen UR op het gebied van zonne- en algencollectoren. Vet is daarover in gesprek met diverse collega-hoogleraren. Ook is het de bedoeling dat er hogetem-

peratuuropslag in de bodem gaat plaatsvinden. Overtollige warmte wordt in de vorm van water van veertig tot vijftig graden op 120 meter diepte in de bodem opgeslagen en teruggehaald als dat nodig is. Op dit moment wil de provincie nog geen vergunning afgeven voor dat project, omdat ze de risico's voor versterking van de bodemlagen te groot vindt. Het nieuwe gebouw zal de huidige vestigingen van het NIOO in Heteren en Nieuwersluis gaan huisvesten, met in totaal 160 mensen. De nieuwbouw kost 25 miljoen euro en moet in 2010 klaar zijn. / RK

‘COMMOTIE AANBESTEDING RESOURCE ONDERSCHAT’

Wageningen UR gaat bij aanbestedingen voortaan eerder een externe jurist inschakelen en beter communiceren over de uitgangspunten. Dat heeft het projectteam voor de Europese aanbesteding van Resource geconcludeerd na een terugblik.

De commissie heeft de politieke gevoeligheid van de aanbesteding onderschat, zegt Nicole Poldervaart, hoofd afdeling inkoop van Wageningen UR. Zij is lid van het projectteam dat de Europese aanbesteding van dit blad begeleidde. Donderdag 9 oktober evalueerde het team de procedure.

‘De aanbesteding was een bijzonder complex traject. Doorgaans besteden we makkelijk meetbare taken uit, zoals kantoorartikelen, drukwerk, schoonmaak of energie. Hier ging het om een journalistiek, creatief product. Dat is subjectief en daardoor moeilijk te meten.’ Resource is uiteindelijk niet aanbesteed. In mei van dit jaar werd de productie van het weekblad gegund aan Hemels Publishers uit Hilversum, maar de verliezende partij, Cereales Uitgeverij, spande met succes een rechtszaak aan. In juli besloot Wageningen UR het blad zelf te gaan uitgeven.

Twee zaken hadden beter gekund, erkent het projectteam. ‘Uiteindelijk werd het een juridisch gevecht en dat hebben we verloren. Voortaan moeten we eerder een externe jurist inschakelen.’ De andere aanbeveling betreft de onrust die de aanbesteding heeft veroorzaakt. Studentenorganisaties en brievenschrijvers protesteerden tegen het aanbestedingsbestek, dat onder meer voorschreef dat het nieuwe blad de missie en kernwaarden van Wageningen UR moest uitdragen. ‘De indruk is gewekt dat de persvrijheid in gedrang kwam. Dat ligt politiek gevoelig. We hebben onderschat hoeveel commotie de aanbesteding kon opwekken in de hele organisatie. We hadden dit beter moeten communiceren, bijvoorbeeld door aan mail aan alle medewerkers of een advertentie in Resource.’

Poldervaart denkt niet dat de uitgangspunten in het bestek de reden voor onvrede zijn. ‘Volgens mij zijn die niet anders dan voorheen. Het zijn dezelfde uitgangspunten die we hierover met Cereales hadden afgesproken.’

Met de kennis van nu vroeg de projectgroep zich af of ze het traject van aanbesteding wel in hadden moeten gaan. Het antwoord is bevestigend. Poldervaart: ‘We hadden geen keus. Cereales is in 2001 verzelfstandigd. Wanneer je producten of diensten boven bepaalde drempelwaarden op de markt koopt, schrijft de wet voor dat je deze inkoop Europees moet aanbesteden.’ / GvC

DIJKHUIZEN WIL HAND OP DE KNIP

De financiële crisis zal als eerste DLO treffen, waarschuwt bestuursvoorzitter Aalt Dijkhuizen van Wageningen UR. Hij roept op om extra voorzichtig te zijn met grote uitgaven en om personeel flexibel aan te stellen.

Aalt Dijkhuizen heeft de directeuren van de kenniseenheden vorige week maandag aangespoord om extra voorzichtig te zijn met nieuwe uitgaven. In een mail schreef hij: ‘We moeten extra terughoudend zijn met het aanstellen van nieuw personeel en het aangaan van andere grote kostenposten. Ook moeten we onszelf verplichten om investeringen, zoals voor de uni-locatie van AFSG, alleen aan te gaan als het echt kan en ruim voldoende aan de gestelde randvoorwaarden wordt voldaan. Geen onnodige onzekerheid aangaan. Die komt vanuit de buitenwereld al voldoende op ons af.’ ‘Er komt nu geen vacaturestop’, legt Dijkhuizen uit, ‘maar ik roep wel op tot alertheid. Er komen spannende tijden aan, de financiële crisis treft nu de reële economie. Dat zullen we als eerste bij DLO merken: als bedrijven het qua uitgaven rustiger aan moeten doen, gaan ze vaak als eerste op R&D bezuinigen. We moeten zorgen dat we niet aan het kortste eind trekken, als straks de orderportefeuille tegenvalt. Dat kan alleen als je flexibel bent aan de kostenkant.’ Wageningen UR heeft geen spaargeld in IJsland opgeslagen. ‘Wij bankieren bij de Rabobank en bij ABN-AMRO, de tegenwoordige staatsbank. Ook onze solvabiliteit is in orde.’ De solvabiliteit wordt berekend door het totaal aan eigen vermogen – geld op de bank plus vastgoed – te delen door het totale vermogen – eigen vermogen plus geleend geld. Wageningen Universiteit heeft circa 230 miljoen euro aan totaal vermogen, waarvan 105 miljoen euro eigen vermogen is. De solvabiliteit komt dan op 46 procent. Ook bij DLO bedraagt het eigen vermogen tussen de 45 en 50 procent van het totale vermogen. ‘Het ministerie van OCW hanteert 40 procent als minimum richtwaarde voor universiteiten. Voor DLO streven we naar een ondergrens van 45 procent, omdat dat deel van onze organisatie gevoeliger is

voor schommelingen in de markt. Er zijn bedrijven met een solvabiliteit van minder dan 20 of 25 procent, maar dan kan het dus ook als het tegenzit goed mis gaan. Wij kunnen ons een dergelijk risicoprofiel in ieder geval niet permitteren.’ Binnenkort beslist de raad van bestuur over een tweede onderwijsgebouw naast Forum, en over versnelde verhuizing van de gehele Agrotechnology and Food Sciences Group naar de campus. Wordt het nu moeilijker om dat te financieren? ‘Nee, wij hebben een goed track record qua bedrijfsvoering en veel onderpand. We bezitten een paar duizend hectare grond. Een bank zal het aandurven ons geld te lenen. Maar we moeten wel zelf nagaan of we de kosten op kunnen brengen. Dat hangt af van het vertrouwen dat er voldoende studenten en onderzoeksopdrachten blijven komen. Op dit moment wordt berekend wat de meest recente plannen voor nieuwbouw financieel betekenen, met name ook als het economisch tij voorlopig niet meezit. We hopen volgende week een beslissing te kunnen nemen.’ / GvC

M.I.

Ruim de helft van alle Wageningen UR-medewerkers vindt de werkdruk te hoog. Dat blijkt uit de MedewerkerMonitor 2008. Bij Van Hall Larenstein lopen de meeste gestreste mensen rond: 68 procent. Bij RIKILT wordt het minst geklaagd, maar ook daar voelt nog steeds een derde van de werknemers zich overbelast. Wat gaat er mis?

DE WERKDRUK MOET OMLAAG

door ALEXANDRA BRANDERHORST, illustratie ANNEMARIE ROOS

‘Je kunt het werk niet delen want iedereen zit in hetzelfde schuitje’

Ir. Richard Kraaijvanger, docent Bodemkunde Van Hall Larenstein in Velp

‘Ik ga niet met tegenzin naar het werk. Voor mezelf vind ik het belangrijk om goed bezig te zijn. Dan kun je niet een middag achterover gaan zitten leunen. Maar misschien zou het best goed zijn als we eens een middagje zouden gaan voetballen. Het maakt ook uit waar je werkt. In Forum blijf je doorwerken en kom je er de hele dag niet meer uit, niet eens om even uit te waaien. In Velp gaan we nog wel eens luchten met collega's. De werkdruk is hier hoog, maar dat is niet

heel storend. Soms zijn er momenten dat alles tegelijk komt, bijvoorbeeld met de afronding van een schooljaar. En de lessen worden dicht op elkaar gepland. Vooral als je in het eerste jaar lesgeeft in Velp, heb je veel lessen en klassen. Andere dingen moet je ertussendoor doen. Bovendien word je vaak afgeleid door vragen van studenten, de mail of de telefoon. Je kunt het werk ook niet onderling verdelen met collega's, want iedereen zit in hetzelfde schuitje. Bij pieken is iedereen aan het klagen. Na de drukke periodes zijn er ook rustige momenten. Maar ik moet zo ophangen, ik moet voor zes uur nog naar de winkel.’

‘De werkdruk die ik ervaar is zelfopgelegd’

Drs. Mark Wever, PhD-student bij de leerstoelgroep Bedrijfskunde

‘Voor mijn onderzoek staat vier jaar. Ik lig volgens mijn begeleiders op schema, maar had graag verder willen zijn. Soms is het lastig om dat buiten werktijd los te laten en lig ik weleens een nacht wakker. Maar dat hoort erbij en komt niet omdat er onrealistische deadlines zijn gesteld. De werkdruk die ik ervaar is dus zelfopgelegd. Iedereen doet ook taken voor de leerstoelgroep. Zelf hou ik de website bij, begeleid studenten en doe secretariaatwerk. Toen ik begin dit jaar meehielp met

het organiseren van een conferentie, was ik te veel tijd kwijt aan secundaire taken. Maar als ik ergens mee zit, wordt er binnen de leerstoelgroep goed naar geluisterd en ook wat mee gedaan. Bij de universiteit heb je de mogelijkheid om je eigen tijd in te delen en je uitgebreid in een onderwerp te verdiepen. Daar moet je ook je eigen verantwoordelijkheid in nemen. Sommige collega's zijn bijvoorbeeld te druk doordat ze in te veel grote projecten gaan zitten. Misschien kunnen onderzoekers daar beter in ondersteund worden; het zelf indelen is voor sommigen lastig.’

‘Onzekerheid draagt bij aan de werkdruk’

Dr. Arie van de Bent, voorzitter ondernemingsraad Agrotechnology & Food Sciences Group

‘Werkdruk is natuurlijk subjectief. Binnen mijn eigen directe werkomgeving, het instituut AFSG, is het niet alleen gerelateerd aan wat medewerkers op hun eigen bordje hebben liggen. Het gaat ook om het gevoel of we samen in staat zijn om gestelde targets te halen, gegeven de moeilijke omstandigheden. De druk is hoog om de organisatie nog sterker in de markt te zetten en de cijfers omhoog te brengen. Dat brengt extra werkdruk met zich mee. En als dat onvoldoende lukt, wordt dat al snel vertaald naar het idee dat AFSG niet goed genoeg zou functioneren. Medewerkers betrekken dat op zichzelf. Het geeft een gevoel van onzekerheid en mensen vragen zich af of ze wel gewaardeerd worden. Wat de hoeveelheid uren betreft, is het niet drukker dan tien jaar geleden. Maar als je jezelf ieder jaar moet afvragen wat er moet gebeuren om überhaupt de begroting te halen, ligt de lat hoog. We weten vooraf nooit zeker of we de orderportefeuille vol krijgen. Bovendien is de acquisitie relatief tijdrovend, waardoor je productie-uren moet wegstrepen en gemiddeld een hogere marge moet realiseren. Maar het zit wel in de aard van de mensen om die uitdaging aan te gaan.’

‘Als ik weinig te doen had, zou ik dat vervelender vinden’

Ir. Gerda van Donkersgoed, onderzoeker bij RIKILT, Instituut voor Voedselveiligheid

‘Rustige momenten zijn zeldzaam. Ons cluster haalt de laatste jaren eigenlijk te veel projecten binnen. In januari is het jaar bij ons al helemaal vol gepland, of beter gezegd overvol gepland met meer uren dan we hebben. Als er in de loop van het jaar nog nieuwe dingen tussendoor komen, is de werkdruk helemaal hoog. Dat komt wel één keer per jaar aan de orde bij het R&O-gesprek en op een gegeven moment worden er dan in onze groep ook wel weer een aantal projecten geschrapt. Maar er komen altijd nieuwe projecten bij en natuurlijk kleine dingetjes tussendoor, zoals dit. We kregen een tijd geleden een cursus effectief werken, waarin verteld werd dat je ieder mailtje direct moet afwerken. Dat is leuk verzonnen, maar zo werkt het natuurlijk niet. Af en toe neem ik werk mee naar huis, maar dat probeer ik niet te vaak te doen. In principe moet je het werk onder werktijd kunnen doen. Je went wel aan een hoge werkdruk. Wat ik heb geleerd, is me vooral niet druk te maken. Soms lukt iets gewoon niet. En de druk heeft geen invloed op het plezier in mijn werk. Als ik de helft van de tijd niks te doen had, zou ik dat veel vervelender vinden.’

UIT 'T VELD

NIEUWS UIT DE WETENSCHAP

HEIEN VOOR WINDMOLENS BEDREIGT ZEEDIEREN

Nederland wil grote windparken bouwen in de Noordzee. Dat is goed voor het milieu. Maar het lawaai dat de bouw met zich meebrengt, is voor zeedieren levensgevaarlijk. Dat zegt Imares-onderzoeker drs. Mardik Leopold.

Windmolens komen op pijlers te staan die in de zeebodem worden geheid. En dat maakt enorm veel lawaai. Vooral onder water draagt het geluid ver. Per klap komt er meer dan tweehonderd decibel vrij. 'Dat is dodelijk tot op vier kilometer afstand. De oren van zeehonden en bruinvissen worden gewoon kapotgetrild. Die beesten worden doodgeheid.' En ook vislarven gaan dood aan te veel geluid. Wie denkt dat de herrie maar een paar maanden aanhoudt, heeft het volgens Leopold mis. Voor 2020 wil het kabinet zesduizend megawatt aan windenergie op zee realiseren. Dat komt neer op 1200 tot 2000 windmolens de komende vijftien jaar, verspreid over 400 tot 1000 vierkante kilometer. Leopold: 'Met de huidige capaciteit betekent dat vijftien jaar lang elke zomer heien.'

Wageningen Imares en TNO doen onderzoek naar de gevolgen van het heigeluid. Maar technisch is dat lastig. 'Het geluid is gewoon te hard om dichtbij te meten. Dan gaat je apparatuur eraan. Dus je moet op afstand meten en dan terugrekenen.' Windmolens in bedrijf maken overigens ook geluid. Over het effect daarvan is nog maar weinig bekend. Marien bioloog Leopold is druk bezig deze en andere risico's

Heien voor windmolens in de Noordzee kan dodelijk zijn voor zeezoogdieren en vislarven. / foto Nationale Beeldbank

in kaart te brengen. Hij doet dat samen met een twintigtal deskundigen van diverse onderzoeksinstituten en ingenieursbureaus. De club maakt gezamenlijk een zogeheten 'passende beoordeling' van de effecten van windmolens op de Natura 2000-gebieden. Opdrachtgevers voor die studie zijn de 'windboeren' en energiebedrijven, de initiatiefnemers van de plannen voor windmolenparken op de Noordzee. De beoordeling maakt deel uit van de milieueffectrapportage, en moet eind dit jaar klaar zijn. Naast de geluidsoverlast brengen de on-

derzoekers ook de risico's voor vogels in kaart. 'Wij moeten kijken hoeveel slachtoffers er vallen en of dat significant is.' Dat laatste is het geval als het aantal slachtoffers groter is dan één procent van de natuurlijke sterfte. Maar de natuurlijke sterfte bij vogels is maar zo'n vijf procent. 'Dus met een paar dooie meeuwen ben je er al.' Het rekenwerk zelf gaat gepaard met kunst- en vliegwerk. 'Punt is', zegt Leopold, 'dat nog nooit iemand gezien heeft dat een vogel zich te pletter vliegt tegen een windmolen.' De wetenschappers

moeten het dus doen met modelberekeningen. Gebaseerd op diverse aannames wordt per vogelsoort de botsingskans berekend. 'En dat voor alle trekvogels. Dus voor de 197 verschillende soorten die in de 70 Natura 2000-gebieden in ons land voorkomen.' Leopold geeft bij voorbaat toe dat er op het resultaat van al dat rekenwerk wel iets af te dingen valt. Tot op zekere hoogte is het 'koffiedik kijken'. Goed nieuws daarentegen is dat niet alle windmolens tegelijk worden gebouwd. 'Dus we kunnen de vinger aan de pols houden.' / RK

ZES MILJOEN VOOR NIEUWE BODEMKAARTEN

Alterra krijgt zes miljoen euro van het ministerie van LNV om het online Bodemkundig Informatie Systeem (BIS) op te knappen. Een deel van de hierin te vinden informatie over bodem en water is achterhaald. Alterra krijgt zes jaar de tijd om de klus te klaren.

Sinds 2004 is alle informatie over samenstelling en gebruik van de bodem, het grondwater en tal van fysische en chemische aspecten van de grond te vinden op de website www.bodemdata.nl in het Bodeminformatie Systeem. Vooral Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten maken gebruik van de databank. Maar een deel van die gegevens is verouderd. Alterra constateerde in een rapport eerder dit jaar dat het onderhoud en beheer van zowel de website als de database 'ernstig te wensen over laat', door geldgebrek. Meest in het oog springend voorbeeld zijn de veengronden. Bij het opnieuw in kaart brengen van die gronden bleek de helft van de honderdduizend hectare veengrond die naam niet meer waard. Door oxydatie van het organisch materiaal was

de grond veranderd. Bovendien, zegt adviseur bodeminformatie van Alterra dr. Joop Okx, wordt de bodem in ons land voortdurend op de schop genomen. 'De kartering van de bodem is in de jaren zestig van de vorige eeuw begonnen. Toen was het idee: dat doen we één keer en dan zijn we klaar.' Maar dat is dus niet zo. Bodemkartering is een continu proces. Des te merkwaardiger is het dat er niet structureel geld beschikbaar is om de boel bij te houden. 'Er wordt nu wel gekeken of bodem en ondergrond een zogeheten basisregistratie zou moeten worden, net zoals de gemeentelijke basisadministratie of het kadaster. Dat zou de zaak grondig veranderen.' Maar zover is het nog niet. Niet alleen de data in BIS worden geactualiseerd, ook de ontsluiting ervan wordt verbeterd. Daarvoor werken Alterra en TNO samen aan de ontwikkeling van één loket voor alle bodemgegevens. Want naast BIS van Alterra is er ook DINO van TNO, dat alle gegevens bevat van de ondiepe en diepe grondlagen. Het is de bedoeling dat het nieuwe loket in 2010 het licht ziet. / RK

VARKEN KIEST VOER DAT HIJ MOET ZOEKEN

Varkens scharrelen hun kostje liever bij elkaar dan dat ze simpelweg naar een goed gevulde voerbak lopen. Dat stellen Wageningse dierethologen in het decembernnummer van *Applied Animal Behaviour Science*.

De onderzoekers gaven varkens de keuze tussen een witte en een zwarte voerbak. In de zwarte waren chocoladerozijntjes - waar varkens dol op zijn - verstopt in het stro. In de witte werden het stro en de rozijntjes gescheiden aangeboden. De varkens kozen voor de verstopte chocoladerozijntjes in het stro, vertelt onderzoeker Francien de Jonge. Uit de literatuur was al bekend dat varkens er behoefte aan hebben om te zoeken naar eten, ook als het eten op een presenteerblaadje wordt aangeboden. Maar niet eerder is dit via een experimentele opstelling aangetoond, aldus De Jonge. Het aantrekkelijke van de rozijntjes in stro, zegt ze, is dat het varken gaat anticiperen op een beloning. 'Als hij een rozijntje vindt, krijgt hij het idee: er zitten er meer. Die gedachte aan een toekomstige

beloning maakt stoffen in de hersenen vrij.' De kracht hiervan bleek tijdens een laatste test, waarbij de varkens meteen rozijntjes konden eten in de witte bak, maar even moesten wachten op de rozijntjes in de zwarte bak. Ze namen de wachttijd voor lief en kozen de zwarte. Het onderzoek is relevant voor de varkenshouderij, aldus De Jonge. 'Zorg ervoor dat de varkens iets moeten doen om het voer te verzamelen. Stro is wat dat betreft ideaal. Varkens kauwen ieder strokje helemaal uit om iets te eten te vinden. Ook ruwvoer is prima. Dan kunnen ze kauwen, zuigen en friemelen.' Biologische varkenshouders bieden de varkens een uitloop, maar dat is niet voldoende. 'Een beetje varken heeft zo'n landje in een halve dag helemaal omgekeerd, op zoek naar eten. Gooi er wat in, bijvoorbeeld organisch materiaal waar ze dingen in tegenkomen.' / AS

Wat deed het ottervrouwtje in Doesburg, en met wie?

CHEMICALIËN UIT GRAS EN SUIKERRIET

Complexe eiwitfracties uit gras, tarwe, suikerriet en maïs kunnen met behulp van bioraffinage beschikbaar komen als grondstof voor de chemische industrie. Dat stelt de Wageningse promovendus Benjamin Brehmer in zijn proefschrift.

Nu de aardolieproductie in de wereld afneemt, is de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen in volle gang. De chemische industrie, die acht procent van de fossiele energie afneemt in de geïndustrialiseerde landen, kan olie en gas niet vervangen door zonne-, wind- of kernenergie. Die heeft straks koolstofverbindingen uit biomassa nodig, aldus Brehmer. De onderzoeker heeft een serie landbouwgewassen onderzocht die mogelijk fossiele grondstoffen kunnen vervangen. Hij ging na hoeveel nuttige eiwitfracties

de gewassen bevatten en hoeveel grondstof per hectare ze kunnen leveren aan de chemie. Voorlopig is de productie van chemicaliën uit biomassa te duur, maar Brehmer verkent alvast welke gewassen in aanmerking komen. De beste gewassen voor vervanging van fossiele brandstoffen zijn tropische gewassen als oliepalm en suikerriet, heeft Brehmer uitgerekend. ‘Dat komt omdat ze het hele jaar door groeien, waardoor ze een hoge productie per hectare halen.’ Maar ook gewassen als maïs, tarwe en aardappelen komen goed uit zijn test, beter dan het veel gebruikte koolzaad. ‘Dat heeft een lage olieopbrengst, terwijl de teelt relatief veel energie vergt.’ Ook het gewas yatropha, dat hij niet heeft onderzocht, zal geen rol van betekenis spelen, denkt Brehmer. ‘Je kunt de productie van

yatropha niet mechaniseren.’ Een verrassende kandidaat is gras. Dat blijkt veel nuttige chemicaliën voor de chemie te bevatten en deze verbindingen zijn relatief eenvoudig te winnen. Minpuntje is wel dat de opbrengst per hectare bij gras niet zo hoog is. De kunst is, zegt Brehmer, om alle nuttige componenten te gebruiken en zo min mogelijk restant van een gewas te verbranden tot laagwaardige energie. Als voorbeeld gebruikt hij de maïsproductie voor bio-ethanol in de Verenigde Staten. ‘Die productie levert nu nauwelijks meer energie op dan ie kost. Dat komt omdat alleen het zetmeel in de maïskolf wordt omgezet, waarna de rest wordt verbrand. Met nieuwe technologie kan over enkele jaren vijftig procent van de maïs worden omgezet in bio-ethanol’, verwacht Brehmer.

‘Dan kun je dus twee tot drie keer meer fossiele brandstoffen per hectare vervangen dan nu.’ Daarnaast loopt nog een ontwikkeling. Brehmer: ‘Bioethanol is nog steeds een laagwaardige toepassing. Je kunt ook ethyleen winnen uit de ethanol van maïs en suikerriet, dat is een complexer en hoogwaardiger product. Voorwaarde is een grootschalige en efficiënte productie van bioethanol, met zo min mogelijk reststromen. Dan wordt het lonend om complexere fracties voor de chemie uit je biomassa te filteren.’ / AS

Benjamin Brehmer promoveert op vrijdag 24 oktober bij prof. Johan Sanders, hoogleraar Valorisatie van plantaardige productieketens.

OTTER UIT WEERRIBBEN DOODGEREDEN IN DOESBURG

Het Wit-Russische ottervrouwtje ‘A07’ is niet meer. Het dier ligt in de diepvries van Alterra. De otter is in 2002 uitgezet in de Weerribben, maar was al jaren spoorloos. Onlangs werd A07 overreden in Doesburg. De vraag is wat ze daar deed. En vooral: met wie.

De otter blijkt jongen op de wereld te hebben gezet. Alterra gaat op zoek naar de vader. A07 was een van de laatste nog levende exemplaren van de lichte die in het najaar van 2002 in de Weerribben zijn uitgezet, zegt ing. Dennis Lammertsma van Alterra. Dat is op zich niet vreemd. ‘De levensverwachting in het veld is maar vijf jaar. De sterfte is dus heel hoog.’ De onderzoekers waren A07 al jaren uit het oog verloren. Sinds 2003 werd niets meer van het beest vernomen. Er werden geen signalen meer ontvangen van de geïmplanteerde zender en geen keutels gevonden in het uitzetgebied. Nu blijkt het dier te zijn afgereisd richting Doesburg, ruim tachtig kilometer zuidelijker, waar ze aan haar eind kwam. Maar niet nadat ze het afgelopen jaar twee jongen op de wereld had gezet, zo bleek uit sectie. En dat is interessant, want wie was de vader? Ofwel A07 is drachtig afgereisd naar Doesburg, of ze is in Doesburg zwanger geraakt. Mogelijk zelfs door een Duitse otter, oppert Lammertsma. Dat zou helemaal mooi zijn; tot nu toe zijn er geen aanwijzingen dat er vermenging met buitenlandse otters heeft plaatsgevonden. Alterra gaat nu uitzoeken of er een otterpopulatie in de buurt van Doesburg is. Dat betekent dat Lammertsma en collega’s ‘keutels gaan zoeken’. Genetisch onderzoek aan de uitwerpselen zal informatie moeten opleveren over de vader van de jongen van A07. / RK

WAGENINGEN ONTRAFELT EERSTE AARDAPPELCHROMOSOOM

Wageningse plantenonderzoekers presenteerden op 16 oktober met gepaste trots de DNA-structuur van chromosoom 5 van de aardappel. Het is het eerste chromosoom van de aardappel dat is opgehelderd. De genen op chromosoom 5 regelen ondermeer het tijdstip waarop de aardappel geoogst kan worden.

Een internationaal consortium met onderzoekers uit dertien landen is sinds twee jaar bezig om het hele genoom van twaalf chromosomen van de aardappel in kaart te brengen. Wageningen leidt het consortium en had als eerste de baseparen van één van de twaalf chromosomen opgehelderd. ‘We hebben eerst de lengte van chromosoom 5 berekend’, zegt hoogleraar Plantenveredeling prof. Richard Visser. ‘Het gaat om zestig miljoen baseparen. We hebben daarna van 75 miljoen baseparen de plek en volgorde bepaald, daar zat dus wat overlap in. Hier en daar hebben we nog wat gaatjes; sommige stukjes van het genoom waren moeilijk in kaart te brengen.’ De groep van Visser kan nu gaan bepalen hoeveel genen er op chromosoom 5 liggen en waar ze zich exact bevinden. ‘We weten dat chromosoom 5 interessante eigenschappen herbergt. We gaan die eigenschappen in het vervolgonderzoek aan genen koppelen. Dat moet leiden tot een soort matrijs: van een specifieke basenvolgorde van chromosoom 5 weten we dan voor welke gewenste eigenschap die codeert. Daarmee kunnen we in aardappelen die beter presteren veel sneller zoeken naar het gen voor die eigenschap.’ Visser weet inmiddels dat genen op chromosoom 5 de zogenoemde ‘vroegheid’ van de aardappel bepalen – vroeger soorten kun je al in juli oogsten, late soorten

AARDAPPELKUNST/ Tijdens het minisymposium ‘Aardappel: kraak de code’ op 16 oktober bekijkt een scholiere een kunstwerk over de aardappel. Plant Research International had Wageningse scholen uitgenodigd om kunstobjecten over de aardappel en DNA te maken, ter gelegenheid van het Jaar van de Aardappel van de VN. Tijdens het symposium werd de volledige DNA-bouwsteen volgorde van het eerste opgehelderde chromosoom van de aardappel overhandigd aan de scholieren. / AS, foto BdG

pas in november. ‘Vroege aardappels hebben nu geen hoge opbrengst. We willen kijken of we met deze genetische informatie een vroegrijp én hoogproductief ras kunnen ontwikkelen.’ Het wachten is tot de andere deelnemers - uit de Verenigde Staten, China, India, Polen, Rusland, Nieuw-Zeeland en Latijns-Amerika - hun chromosoom volledig in kaart hebben gebracht. Ook in Wageningen is men nog bezig om de basenvolgorde van een tweede chromosoom op te helderen. Dan is het doel van het consortium, het volledige genoom ofwel 850 miljoen baseparen op een rijtje, bereikt.

De Wageningse plantenveredelaars Bjorn Kloosterman en Christiaan Bachem gaan nu op zoek naar de genen die de knolvorming en de groei van de aardappel reguleren. Daarvoor hebben ze met internationale collega’s voor het eerst alle 44 duizend sequenties van het aardappelchromosoom op een chip gezet, genaamd POCI. ‘De chip helpt ons om sneller in te zoomen op een kleine groep van genen’, zegt Visser ‘We hebben al een aantal kandidaat-genen gevonden, maar we moeten nog bewijzen dat deze genen inderdaad belangrijk zijn bij de knolvorming en groei.’ / AS

Paarden verdringen de koeien uit het Nederlandse landschap en steeds meer mensen doen 'iets' met paarden. Geen wonder dus dat opleidingen gericht op de paardenbranche in trek zijn. Maar zijn er straks wel banen voor al die hooggeleerde paardenmeiden? 'Een teer onderwerp', aldus de Sectorraad Paard.

door ALEXANDRA BRANDERHORST, foto's EQUUS en DE VEETELERS

‘Door de versnippering in de paardensector is het moeilijk om onderzoeksgeld te vinden’

De paardenbranche is in de afgelopen dertig jaar snel gegroeid. Vijf procent van de bevolking rijdt inmiddels paard, heeft een verzorgpony of bezoekt paardensportevenementen, met als gevolg dat er nu al 450 duizend paarden en pony's in Nederland rondlopen. Onderzoekers spreken van 'verpaarding' en 'verrommeling' van het landschap door witte hekken en paardenbakken.

Dat komt vooral omdat de sector nog in ontwikkeling is, stelt Jaap Werners van de Sectorraad Paard. 'De sector is breed en divers. Anders dan bij andere agrarische bedrijfstakken waar het gaat om geld, is dat bij ons verdeeld. Er is een klein aantal professionals en daarnaast een heel groot hobbycircuit van recreanten.' Onder die recreanten zijn veel mensen die van hun hobby hun beroep willen maken. En dat kan ook, want er zijn zeven universitaire of hbo-opleidingen waarbij paarden een hoofdrol spelen. Wageningen UR herbergt er drie. Van het internationaal gerichte Equine, Leisure & Sports (ELS), de opvolger van de Nederlandstalige opleiding Paardenhouderij bij Van Hall Larenstein in Wageningen, studeert komend jaar de eerste lichting studenten af. Sinds het begin trekt de opleiding jaarlijks zo'n veertig studenten, waarvan iets meer dan de helft uit Duitsland komt.

VROUWENTAK

'De achtergrond van onze studenten is heel divers. Sommigen komen van boerenbedrijven, anderen uit de stad. Van rijkdaard tot achterbuurt, zeg maar. Het zijn wel allemaal paardenfanaten', schetst onderwijsassistente Mieke Theunissen. Bovendien zijn het overwegend meiden. Theunissen: 'Het is een echte vrouwen-

tak. Die paar mannen die erin actief zijn, zitten meestal in de top, zoals je bij de echte dressuurrijders ziet.' ELS wil volgend jaar een tweede major Equine, Business & Economics starten. 'Nu trekken we meer de mensen die sportgericht zijn. Met een commerciële opleiding hopen we ook meer jongens te trekken', vertelt docent Hans van Tartwijk.

Tijdens de opleiding stippelen studenten hun eigen carrièrepad uit. 'De hippische wereld is enorm breed en ze proeven alle verschillende facetten. We werken samen met bedrijven in voeding en paardensportartikelen en de studenten maken een bedrijfsplan. Voor de uitvoering ervan krijgen ze ook echt een lening van de Rabobank', aldus Theunissen, die zelf in 2006 afstudeerde aan de voorloper van ELS. Momenteel lopen

DRIE MILJOEN EURO

In Nederland zijn naar schatting 450 duizend paarden en pony's. Jaarlijks worden veertigduizend veulens geboren, waarvan vijftienduizend geregistreerde sportpaarden. In de sector gaat twee tot drie miljard euro per jaar om en werken tussen de dertien- en vijftienduizend mensen. Er zijn circa 160 duizend paardenhouders, van wie velen hun inkomen grotendeels uit een andere baan halen.

Uit marktonderzoek, uitgevoerd in opdracht van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, blijkt dat 800 duizend Nederlanders geïnteresseerd zijn in paarden. Dat zijn niet alleen de mensen die een paard of pony hebben, berijden of verzorgen, maar ook degenen die regelmatig paardensportevenementen bezoeken.

LEUKE STUDIE NU NOG EEN BAAN

er verschillende onderwijsprojecten rondom het thema dierenwelzijn, waarin ELS-studenten deelonderzoeken doen.

Ook bij Paard en management, een major van Diermanagement in Leeuwarden, wordt veel nadruk gelegd op dierenwelzijn. Daar is tevens een nieuwe major in de maak - Dier en zorg - waarin het paard als 'therapeutisch middel' aan bod komt. Bijzonder in Leeuwarden is bovendien de aandacht voor paarden in het wild. Paard en management bestaat nu acht jaar en heeft een constante instroom van ongeveer twintig studenten per jaar, vertelt majorcoördinator Gerrit de Jong. Het onderwijs richt zich op evenementenorganisatie, bedrijfsontwikkeling, gezondheidszorg en het vertalen van wetenschappelijke kennis naar de praktijk. Thema's die goed aansluiten op het werkveld, volgens De Jong.

BEPERKTE WERKGELEGENHEID

De studie Dierwetenschappen aan Wageningen Universiteit trekt universitaire studenten die 'iets met paarden' willen doen. 'Er zijn mensen nodig die verstand hebben van voeding, fokprogramma's, gezondheid en huisvesting', zegt universitair docent en studieadviseur Egbert Kanis. 'Paard en landschap is ook een actueel onderwerp. En er zijn adviseurs nodig bij het ministerie, productschappen en adviesbureaus.'

De bachelor Dierwetenschappen heeft al jarenlang een stabiele instroom van ongeveer zeventig eerstejaars. Volgens Kanis' inschatting hebben pakweg vijftien daarvan een expliciete belangstelling voor paarden. Al verschuift dat weleens. 'Sommige studenten gaan tijdens hun studie koeien ook leuk vinden. Maar anderen raken misschien weer meer geïnteresseerd in paarden.'

Ondanks de verpaarding van de samenleving is Kanis

niet helemaal gerust op de werkgelegenheid in die branche. 'We raden masterstudenten altijd aan om niet op één paard te wedden en ook een afstudeervak op een ander terrein te kiezen.' Een carrière in de wetenschap is voor slechts weinig paardenstudenten weggelegd, omdat er weinig aio-projecten zijn. Bij de leerstoelgroep Fokkerij en genetika lopen er momenteel twee. 'Door de versnippering in de paardensector is het moeilijk om geld voor onderzoek te krijgen uit het bedrijfsleven', legt Kanis uit.

'Een teer onderwerp' noemt Jaap Werners van de Sectorraad Paard de werkgelegenheid voor afgestudeerden. 'Het doet ons natuurlijk plezier dat dit soort hogere opleidingen er zijn. Maar in hoeverre de afgestudeerden banen vinden, hangt ook af van de ontwikkeling van de sector.' Hij doelt daarbij vooral op het hoge hobbygehalte van de paardenhouderij. 'Naarmate de professionalisering doorzet, groeit de behoefte aan een kader met goede opleidingen.'

ELS-docent Van Tartwijk ziet wel genoeg kansen voor

afgestudeerden, onder meer in het buitenland. 'Nu India, Brazilië, China en Rusland het goed doen, zie je meteen paarden die kant op gaan. Negentig procent van de paarden die werden gebruikt bij een internationale springwedstrijd in China deze zomer, kwam uit Europa.' Nederland presteert goed in de internationale paardensport, beaamt Werners. Zowel de prestaties van het Nederlandse rijpaard als van Nederlandse ruiters domineren al jaren de wereldtop. 'Kennisexport omtrent paarden kan dan mee in de *slipstream* van de kwaliteit van het Nederlandse paard en de ruiter. Maar hoe groot die kansen zijn, hangt ook af van de financiële situatie wereldwijd', aldus Werners.

PERIFERIE

Theunissen en Van Tartwijk van ELS zijn ervan overtuigd dat je, als je goed bent en echt wilt, een passende baan kunt vinden in de sector. Van Tartwijk: 'Met onze opleiding mikken we vooral op de periferie. Onze afgestudeerden komen bijvoorbeeld terecht bij evenementenorganisaties en in management- en adviesfuncties. Eén van onze afgestudeerden is bedrijfsleidster bij een zadelmakerij, iemand anders is instructeur bij de Nederlandse Hippische Beroepsopleidingen, weer een ander doet hetzelfde in Zweden. En iemand is webeditor van horses.nl.'

De eerste stap voor afgestudeerden is soms moeilijk, erkent majorcoördinator Gerrit de Jong uit Leeuwarden. Volgens hem helpt het wanneer je tijdens de studie al in aanraking komt met grotere bedrijven. 'Het is heel belangrijk om aan je netwerk te blijven sleutelen. Als je écht voor het paard gaat en doorzettingsvermogen hebt, vind je de weg wel. Mensen die dat missen komen bij de verzekeraars terecht, zoals ik de alternatieven noem.' <

HOGERE PAARDENOPLEIDINGEN

Equine, Leisure & Sports in Wageningen
(Van Hall Larenstein)

Paard en management in Leeuwarden
(Van Hall Larenstein)

Horse Business Management in Emmen
(Hogeschool Drenthe)

Hippische bedrijfskunde in Dronten (CAH Dronten)

Paardenhouderij of Paardensport in Deurne (Stoas)

Dierwetenschappen, Wageningen Universiteit

Diergeneeskunde, Universiteit Utrecht

Jaap de Jong is freelance kapitein. Hij levert nieuwe schepen af in verre havens. En ondertussen is hij voltijdstudent Kust- en zeemanagement aan Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Wat bezielt een 54-jarige kostwinner om weer in de schoolbanken te gaan zitten? ‘Mijn dochter vindt me een uitslover.’

door WIM BRAS, foto HOGE NOORDEN

Ergens voor de kust van Ierland haalt de bemanning van een trawler de netten binnenvaren, beschrijft Jaap de Jong in zijn boek *Hoe 't ginten en boebies elkoar ûntdûke*. Tussen de makrelen spartelen enkele jantjes die met hun kop in de netopeningen vastzitten. De mannen proberen de zeevogels te bevrijden, maar eentje redt het niet. ‘Die is voor mij’, roept De Jong. De opgezette vogel heeft een tijdje zijn huiskamer gesierd en inspireerde de Harlinger tot zijn boekje over het leven van de jantjes.

‘Ach, je doet wat’, zegt de kapitein, die ook nog een boekje over zeezeilen en drie Friese dichtbundels schreef, en nu dus een hbo-opleiding doet. Zijn dochter, die in het examenjaar van de havo zit, noemt hem een uitslover. Zelf zegt hij: ‘Het hoofd is kennelijk nog niet vol. Mijn hele leven breng ik al door in kustgebieden. Ik raak nieuwsgierig als ik ergens geweest ben, dan begint het voor mij te leven en komen de vragen.’

Eigenlijk had hij ecologie willen studeren maar een universitaire studie was niet te combineren met zijn werk. Hij liep David Goldsborough van Kust- en zeemanagement tegen het lijf – ‘een ronselaar eerste klas’ – die hem wist over te halen om naar VHL te komen. En de hogeschool heeft De Jong niet teleurgesteld. ‘Deze opleiding is voor mij een soort doorlopende update van eerder opgedane kennis. Ik houd van grote lijnen en het brede studieaanbod sluit mooi aan bij mijn interesses.’

Zonder slag of stoot stroomde hij echter ook weer niet in. Hoewel Engels op zee de voertaal is, moest de kapitein zich in het begin door de taal van de handboeken heen worstelen. En ook zijn kennis van de computer en wiskunde vertoonde lacunes. Middels een briefje in de supermarkt van Harlingen kwam De Jong in contact met een oud-leraar die hem in korte tijd bijschoolde. Zijn inburgering in de leslokalen van VHL, tussen studenten die zijn kinderen konden zijn, verliep daarentegen soepel. Even zagen zijn medestudenten hem aan voor een docent, maar toen hij aanschoof in de schoolbanken keek niemand echt vreemd op.

VASTGELOPEN VRACHTSCHIP

De studenten Kust- en zeemanagement krijgen een breed scala aan vakken voorgeschoteld, van ecologie en geologie tot communicatie en procesmanagement. Die combinatie spreekt De Jong aan, want hij heeft in zijn beroepspraktijk gezien hoe al deze factoren met elkaar samenhangen. Na de aanleg van twee grote havenpiers voor de kust van Guatemala zag hij de huisjes van arme vissers in zee verdwijnen door de veranderende stroming. De verantwoordelijke autoriteiten beschouwden dit als een onbelangrijk akkevitje. Ze namen de kustafslag pas serieus toen ook een verderop gelegen resort van poenige huizenbezitters werd bedreigd. ‘Dit soort processen kom je overal

tegen. Die combinatie van ecologie, belangen van stakeholders en politieke besluitvorming maakt de opleiding zo interessant.’

Voor de kust van Jemen was De Jong ooit betrokken bij een sleepoperatie. Een vrachtschip was vastgelopen op een rif en lag een week werkloos te wachten op het startsein. ‘Jemen claimde natuurcompensatie voor schade aan het koraal die zou zijn ontstaan door de aanvaring. Of die aanspraak nu wel of niet terecht was, de onderhandelingen moesten eerst worden afgerond voordat wij aan de slag konden. Door dit soort ervaringen heb ik al een idee van wat er speelt op verschillende niveaus. En op school kom ik in aanraking met de onderbouwing van die argumenten.’

ZWEEFTAAL

Als klein jongetje peddelde De Jong al in bootjes over het Slotermeer, later zwierf hij in de Lemsteraak met zijn ouders over de Waddenzee. Na zijn havo-examen monsterde hij als dekmaatje aan bij een vissersboot uit Harlingen die op de Waddenzee en Noordzee naar garnalen en tong viste. Op die manier ontliet hij de dienstplicht en bovendien verdiende het aardig. Na een overstap naar de handelsvaart en diverse cursussen rondde hij uiteindelijk zijn zeevaartopleiding af met de ultieme graad *master all ships*. ‘Ik heb nog posities bepaald door zonnetjes te schieten met de sextant’, vertelt hij. Tegenwoordig varen schepen vooral op gps en radar. Een schijnzekerheid die ervoor zorgt dat waardevolle navigatiekennis langzaam verloren gaat, vindt De Jong. Soortgelijke twijfels heeft hij bij de puur kwantitatieve benadering van onderzoek met behulp van GIS (Geografische Informatiesystemen) en statistiek, waarmee hij op VHL vertrouwd is geraakt. De werkelijkheid wordt er in zijn ogen te

‘Het hoofd is kennelijk nog niet vol’

WADDENZEE ALS INSPIRATIEBRON

De vierjarige opleiding Kust- en Zeemanagement telt 130 studenten. Van Hall Larenstein in Leeuwarden startte negen jaar geleden met de opleiding, waarvan de oorsprong ligt bij Milieukunde. De nabije Waddenzee is inspiratiebron en dient tot op de dag van vandaag als natuurlijk praktijklaboratorium. De major combineert ecologie, geologie en maritieme wetenschap met vakken als economie, communicatie en procesmanagement. Kust en zee leidt dus op tot een breed werkveld. Een vastomlijnd vooruitzicht op een baan hebben de studenten echter niet. Ze hebben veel vrijheid bij het samenstellen van hun eigen studieprogramma en kunnen zich richten op het beroepenveld waar hun interesse naar uitgaat: maritiem onderzoek, kustverdediging, offshore, beleid maken bij overheden of ngo's, enzovoorts. Vanaf dit studiejaar kunnen afgestudeerden Kust- en zeemanagement doorstromen naar Wageningen voor het nieuwe mastertraject Management of Marine Ecosystems.

eenvoudig mee gemaakt, de uitkomsten blijven steken in rekenkunde. Ook heeft De Jong soms moeite met het jargon. Een woord als assessment is voor zijn studiegenoten kennelijk gesneden koek. ‘Maar het gebruik van dergelijke zweeftaal schiet volgens mij niet op.’

PIER VAN HOLWERD

De afgelopen jaren combineerde De Jong zijn studie met een baan als freelance kapitein. Hij bracht *custom build* schepen van Damen Shipyards naar opdrachtgevers in landen als Nigeria, Vietnam en Cuba. ‘Af en toe was het een beetje plooiën in werkgroepen en miste ik een maand van een module omdat er een havensleper van Gorkum naar Havanna moest. Maar in tegenstelling tot de meeste van mijn medestudenten bereidde ik me meteen al in een vroeg stadium op de tentamens voor. Zo heb ik het aardig kunnen bijbenen.’

Voor zijn eindstage gaat De Jong dichtbij huis – nog een paar maanden afwezigheid wil hij vrouw en dochter niet aandoen – onderzoeken hoe de oostelijke kwelder langs de pier van Holwerd kan worden verlevendigd. En ook voor na de diploma-uitreiking weet hij onderzoeksonderwerpen genoeg. Waarom bepaalde stukken zee opeens heel anders kleuren, bijvoorbeeld. Of hoe het zeerecht zich heeft ontwikkeld van het Mare Nostrum van de Romeinen via de Vrije Zee van Hugo de Groot tot het zeereglement van de UNCLOS. En hoe dat reglement soms weer opzij wordt gezet door Amerikanen in hun *war on terrorism*. <

KAPITEIN IN DE SCHOOLBANKEN

NAMEN

In memoriam

Hennie van Hattum
Op 15 oktober is onze collega Hennie op veel te jonge leeftijd overleden. Tijdens haar zomervakantie in Oostenrijk werd geconstateerd dat Hennie ernstig ziek was. Terug in Nederland bleek na meerdere onderzoeken dat herstel niet meer mogelijk was.
We hebben Hennie leren kennen als een warm en betrokken medewerkster en collega. Niets was haar te veel; altijd had ze oog voor collega's en klanten van het Facilitair Bedrijf. Hennie had veel kwaliteiten die zij sinds juni 1975 in verschillende functies ten dienste heeft gesteld van Wageningen Universiteit. Ze is begonnen als interieurverzorgster. In 1994 werd ze werkzaam als gebouwleidster en in 1999 als stafmedewerkster bij de Huishoudelijke Dienst. Sinds maart 2002 werkte zij bij de Servicedesk van het Facilitair Bedrijf. Veel medewerkers van Wageningen UR zullen herinneringen aan Hennie hebben, omdat zij vanuit de diverse functies midden in onze organisatie stond en van daaruit vele contacten had. Tevens was Hennie bestuurslid van onze personeelsvereniging Fast Beraden. Vele activiteiten heeft ze helpen organiseren. Daarin zagen wij ook haar persoonlijke dingen terug, zoals de skiuitjes, nordic walking en heerlijk eten tijdens de borrels. Allemaal geslaagde activiteiten omdat Hennie er altijd voor de volle honderd procent voor ging. Gesprekken die velen van ons met Hennie hadden zullen ons bijblijven vanwege haar oprechtheid en eerlijkheid. Hennie zei wat ze dacht. Als zij het gebouw binnenkwam wisten we dat ze er was. Haar stem vulde het gehele gebouw. Nu Hennie er niet meer is, wordt het stil. Stil in het gebouw, maar ook stil in ons. Wij blijven met veel mooie herinneringen achter. De leegte die ze bij ons achterlaat is groot. Die leegte zal ook groot zijn bij haar man Arend, haar kinderen,

kleinkinderen en verdere familie. Ons medeleven gaat naar hen uit en we wensen ze alle sterkte in de moeilijke tijd die dit verlies met zich meebrengt.
Albert Olde Daalhuis, Thera Leenhouwers en Bettine Middelma

Student Paper Competition

Arjen Koekoek
De Wageningse Master of Geo Information Science-student Arjen Koekoek heeft de eerste prijs gewonnen in de 'Student Paper Competition' van de Urban and Region Information Systems Association. De prijs is uitgereikt tijdens het jaarlijkse congres van deze wereldwijde brancheorganisatie in New Orleans in de Verenigde Staten. De paper 'The potential of e-participation as planning support system' is het resultaat van Arjen Koekoeks afstudeerproject. Hij gaat over het gebruik van interactieve, internetgebaseerde geovisualisatie tools (participatieve planning systemen - PPS) voor digitale burgerparticipatie in de ruimtelijke planvorming en verbetering van de communicatie tussen burgers en overheden. In de paper bespreekt hij de mogelijkheden en kansen van PPS in relatie tot de toenemende noodzaak om burgers te laten delen, te laten participeren en mee te laten beslissen in beleidsvorming. Aan de hand van drie Nederlandse voorbeeldstudies toont hij aan dat de mogelijkheden groot zijn, maar er vele obstakels bestaan. De belangrijkste daarvan is het ontbreken van de politieke wil om participatieve digitale middelen in de planvorming in te zetten. The Urban and Regional Information Systems Association (URISA) is een Amerikaanse non-profit organisatie die de ontwikkeling en het gebruik van geo-informatietechnologie ter verbetering van de leefkwaliteit in stedelijke en regionale milieus stimuleert via haar activiteiten. De paper van Arjen sluit goed bij die missie aan.

Berichten voor de AGENDA dienen uiterlijk op maandag in de week van verschijning vóór 10.00 uur bij het redactiesecretariaat van Resource te zijn ingeleverd.

Promoties

24 oktober
13.30 uur promotie **dhr. B. Brehmer**: Chemical Biorefinery Perspectives. The valorisation of functionalised chemicals from biomass resources compared to the conventional fossil fuel production route. Promotor prof.dr. J.P.M. Sanders, prof.dr.ir. R.M. Boom, prof.dr.ir. P.C. Struik
16.00 uur promotie **mw. ing. P.V. Jeurink**: A multidisciplinary study of allergy. Mouse models, immune modulation and lifestyle. Promotor prof.dr.ir. H.F.J. Savelkoul en prof.dr. G. Antonides, co-promotor prof.dr. H.J. Wichers en dr. J.A.C. van Ophem.

28 oktober
13.30 uur promotie **dhr. ir. B.F. van Oort**: Ultrafast fluorescence of photosynthetic crystals and light-harvesting complexes. Promotor prof.dr. H. van Amerongen, co-promotor dr. A.V. Ruban (Queen Mary University of London, UK).
16.00 uur promotie **dhr. drs. C.H.M. de Bont**: Vergeten land. Ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden (800-1350). Promotor prof.drs. J.A.J. Vervloet en prof.dr. G.P. van de Ven (UvA).

29 oktober
16.00 uur promotie **mw. ir. R.M. Winkels**: Dietary folate intake: is there a need for folic acid fortification in the Netherlands? Promotor prof.dr. M.B. Katan, co-promotor dr.ir. P. Verhoef (Unilever Food and Health Research Institute, Vlaardingen) en dr. I.A. Brouwer (VU, Amsterdam).

31 oktober
13.30 uur promotie **mw. ir. M.M.J. Jacobs**: Searching for species, relationships, and resistance in Solanum section Petota. Promotor prof.dr. M.S.M. Sosef en prof.dr. R.G.F. Visser, co-promotor dr. B.J. Vosman (PRI) en dr. R.G. van den Berg.
16.00 uur promotie **dhr. ir. P.L.F. van den Bosch**: Biological sulfide oxidation at natron-alkaline conditions. Promotor prof.dr.ir. A.J.H. Janssen.

3 november
16.00 uur promotie **dhr. A.M. Rafiqi**: Morphological transitions and the genetic basis of the evolution of extraembryonic tissues in flies. Promotor prof.dr. A.H.J. Bisseling, co-promotor dr. Urs Schmidt-Ott (University of Chicago, USA).

Cursussen

18 en 19 november
Cursus **Varkensvoeding in de praktijk**. Aandacht wordt besteed aan thema's op het gebied van varkensvoeding, waarbij de tweede dag vooral in het teken van het thema gezondheid staat. Het programma biedt de mogelijkheid tot verbreding/verdieping van kennis en inzicht gekoppeld aan praktische toepassingen. Cursusleiding dr.ir. W.J.J. Gerrits, Leerstoel Diervoeding, emeritus prof.dr.ir. M.W.A. Verstegen. Inl: www.wbs.wur.nl.

AGENDA

19 en 20 november
Cursus **Grondmarkt in beweging of op slot?** Over het functioneren van de grondmarkt: de marktpartijen die actief zijn, de economische afwegingen en recente ontwikkelingen in het overheidsbeleid. Cursusleiding dr.ir. J.H.M. Peerlings (WUR) en ing. E.P. Treep (Grontmij). Inl: www.wbs.wur.nl.

25 en 26 november
Cursus **Rundveevoeding Recente ontwikkelingen en nieuwe inzichten**. Theoretische achtergrondinformatie en aandacht voor toepassing in de praktijk, case studies (probleembedrijven) en een bedrijfsbezoek aan de proefboerderij De Ossenkampen. Cursusleiding dr.ir. J. Dijkstra, Leerstoelgroep Diervoeding. Inl: www.wbs.wur.nl.

20 en 27 nov en 9 en 16 dec.
Cursus **Toegepaste Statistiek**. Algemene principes van statistiek en modellering worden ingeleid adhv toepassingen uit landbouw- en milieu onderzoek. Wiskundige grondslagen van de gebruikte methoden komen in de cursus knoep ter sprake. Cursusleiding ir. S.L.G.E. Burgers (Wageningen UR, Biometris). Inl: www.wbs.wur.nl.

3 en 4 december
Cursus **Kwaliteitsmanagement in de Voedselketen**, praktische risicobeoordeling in de voedselketen & Etikettering, traceerbaarheid, terughaalacties en educatie. Cursusleiding prof.dr.ir. M.H. Zwietering en prof.dr. S. Notermans. Inl: www.wbs.wur.nl.

Diversen

t/m 12 december
Expositie **In de ban van insecten** met werken van Susanne Wolf, in het Laboratorium voor Entomologie, Binnenhaven 7, Wageningen.

23 oktober
15.00 uur Seminar **The Vulnerability of Technological Cultures** met prof. Wiebe Bijker (Univ. Maastricht), room C73-Leeuwenborch
16.00 uur Inauguratie **prof.dr. A.D. Rijnsdorp**. Aula Wageningen Universiteit.
21.00 uur **Movie-night** in Sportsocieteit de Bongerd. Voor iedereen met stalen zenuwen twee spannende horrorfilms.

24 oktober
10.00-17.00 uur Conferentie **Social movements in Africa: a comparative perspective** in Poortgebouw, Rijnsburgerweg 10, Leiden. Inl: www.ascleiden.nl.

24, 25 en 26 oktober
20.30 uur **Mechanica**, locatievoorstelling door de Wageningse Waterlanders met dans en live muziek in Duivendaal 10 te Wageningen (voormalig gebouw Bodemkunde & Geologie). Reserveren via Studium Generale, tel. 0317-482030 of info.sg@wur.nl.

27 oktober
17.15 uur **Tenant meeting** in the flat pub the Woeste Hoeve, Hoevestein. A new tenant representative will be chosen.
19.30 uur **Europadebat YOUrope**, gericht op young professionals met Wageningse onderwerpen. Met Cornelis Visser (Europarlementariër CDA) en Barry Madlener (PVV-lid Tweede Kamer). Zij gaan vanaf 20.00 uur in discussie met elkaar en met het publiek. De leiding van de avond is in handen van cabaretier Philip Walkate. Locatie: Nieuwe Forumzaal, Forum. Aanmelden: www.europa-nu.nl/debat.
20.00 uur **Viool-en pianouitvoering** door Simone Lamsma, viool en Yurie Miura, piano bij de Stichting voor Kamermuziek Wageningen in de Aula van Wageningen Universiteit. De losse kaartverkoop (op nummer) start om 19.50 uur.

28 oktober
19.00 uur uitreiking jaarlijkse scriptieprijs **Africa Thesis Award** tijdens de Afrika Studieavond in het Poortgebouw, Rijnsburgerweg 10, Leiden. Inl: www.ascleiden.nl.

28, 29 en 30 oktober
19.00 uur **Cirque du Student**, circusvoorstelling met afterparty in de circustent en closingparty in het Griftpark, Utrecht. Kaarten via www.yourownevent.nl/circus.

29 oktober
20.00 uur Literaire avond in de bblthk met **Suzanna Jansen**, auteur van Het pauperparadijs. Zij wordt dan geïnterviewd door Marja Käss. Toegangskaarten à €5,00 zijn verkrijgbaar bij boekhandel Shikasta en de bblthk.

30 oktober
16.00 uur Inauguratie **prof. dr. H.J. Lindeboom**. Aula Wageningen Universiteit.
19.00 uur **Stamppottenbuffet** in Sportsocieteit de Bongerd. Diverse stamppotten van huistraiteur sla-gerij de Keizer uit Wageningen, slechts €5.75 p.p., reservering via john.schouten@wur.nl.

1 november
19.30 uur **Blues Hotel Wageningen** in het Hof van Wageningen (voorheen WICC). Tribute to Muddy Waters door John Primer and the Mojo Buford Band (Chicago, USA), de Sean Walsh Band (Ierland),

Cleanhead and Barefoot en de Marble All Stars.
22.30 uur **Goa Trance**, dance party bij de in Homogroep Wageningen in De Wilde Wereld in Wageningen

2 november
14.00 uur **Multiculturele literaire avond** met Frènk van der Linden (journalist en programmamaker) en Khalid Boudou (schrijver en presentator) in de bblthk. Bijdrage en deelname van Wageningers met een diverse achtergrond en nationaliteit is van groot belang. Voor opgave (tot 20 okt.) en info: info@bblthk.nl en www.bblthk.nl.

3 november
20.00 uur Muziektheater **Twee vrouwen & een man**, over verleiding en euforie, over ontgoocheling en wanhoop, over leven en dood, naar Harry Mulisch, in de bblthk.

5 november
15.00-18.00 uur **The Schilperoort Lectures**, first of a series Success stories of entrepreneurial scientists. Introduction by Martin Kropff and Hans Dons. Invited speakers this time are the founding scientists of genetic modification of plants Robbert Schilperoort and Marc van Montagu. Meet inspiring scientists who made a large impact on society with their entrepreneurial spirit. Venue: Forum. No entrance fee. Information: www.dafne-entrepreneurship.nl, registration: ingrid.hijman@wur.nl.

6 november
22.00 uur **Feest Hugh Hefner: King of Porn** bij DLV Nji-Sri, Nieuwstraat 2. Dresscode: Playboy Style

7 november
Symposium **Hoe word ik een (effectieve) professor?** georganiseerd door het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren, in het Trippenhuis te Amsterdam. Be-doeld voor vrouwelijke hoogleraren en universitair hoofddocenten. Lezingen door Sybilla Dekker, prof.dr. Barbara Alving (NIH, USA) en dr. Pam Hines (Science) en een interactieve voordracht over dilemma's op de werkvloer. Aanmelden via www.invh.nl. Vragen kunt u sturen aan bakker@invh.nl.

11 november
9.30-13.00 uur Congres **De Ingenieur van de Toekomst** georganiseerd door het Koninklijk Instituut Van Ingenieurs KIVI NIRIA in het Muziekgebouw aan 't IJ in Amsterdam. Met discussie tussen werkgemers, opleidingen, studenten en ingenieurs en YoungWorks. Inl. en aanmelden via www.kivininria.nl/ingenieurvandetoekomst.
19.30 uur Themaavond **Het Paard Binnenste Buiten** in Forum, met Ina Meijer en Mieke Theunissen. Inl: www.vanhal-larenstein.nl/TrainingEnConsultancy.

28 november
LSVb **Mega Medezeggenschap Manifestatie** in Utrecht. Een dag voor alle medezeggenschappers vol leuke workshops, een lezing van Karl Dittrich (voorzitter NVAO), een diner en een borreldebat met onderwijsexperts. Georganiseerd door de LSVb, LOF en SOM. Inl: www.studentenpolitiek.nl/mmm. ook voor inschrijven.

(ADVERTENTIES)

proefschriftdrukken.nl

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

S W I T C H

Interne vacatures van

Wageningen Universiteit en Researchcentrum

staan deze week op pagina 16

(ADVERTENTIES)

Heerenstraat Theater

Deze week: Vox Populi, Thropic Thunder, Bride Flight, Sagan, 3:10 to Yuma, Bride Flight, Estômago, Bienvenue chez les Ch'tis, Mamma Mia!, Sneak, Anubis & Het Pad der 7 Zonden, Sinterklaas en het Geheim van het grote boek, Radeloos en Brief voor de koning.

www.heerenstraattheater.nl of (0317) 414029

EDUCATION

Education announcements must be submitted by Friday morning 9.00 the week before the next edition. Please send messages to resource@wur.nl. Please make notices short; messages that are too long will be shortened. Please deliver messages in English.

A new BSc minor Innovation and Entrepreneurship

This new thematic BSc minor aims to arouse the entrepreneurial spirit of students and to develop a new set of competences that allows you to make the link between the results of scientific research and the impact on society and economy. This minor is of interest for a broad range of students, participating in various BSc programs, especially the life sciences and technological BSc programs.'s. This minor will focus on the value of knowledge and on innovation and entrepreneurship in life sciences and environmental sciences. It will familiarize students with the interplay between the production of science and technology and the commercialization of academic knowledge. Scientific and technological breakthroughs do not only add to theoretical understanding, they also generate new technologies that may materialize in innovative products, processes, services and new businesses. This BSc minor will provide students with an in-depth understanding of the gaps between science and business, and how these domains can be bridged. This BSc Minor will consist of four courses (4 x 6 ECTS) from various chair groups from the Social Sciences Group: Management Studies MST; Education and Competence Studies ECS; Business Economics BEC and Communication and Innovation Studies CIS. More information can be obtained from the study handbook or from the coordinator of the program prof. dr Hans Dons (hans.dons@wur.nl). First courses of this BSc minor will start in period 2. Subscription via CSA.

Environmental Sciences

Resource Ecology Group

Thesis project on herbivores in South Africa

The co-evolutionary "arms race" between plants and herbivores has led to secondary compounds in trees and shrubs which can negatively affect the forage digestibility for herbivores. Browsers and intermediate feeders are apparently able to tolerate or to counteract these effects. There is a large gradient in the reported content of secondary compounds as well as in the nutrient concentrations of these plant species. But exactly how do these herbivores cope with these differences in quality and deterrents? Are they not negatively affected by large concentrations in e.g., tannin content? In order to address this issue we will carry out a large and long-term experiment using goats that will be fed on different browse species (e.g., Acacia spp, Dichrostachis sp.). Forage quality and secondary compound concentrations will be measured and the performance of the goats will monitored over time, suggesting how their body condition and their fitness will be affected. For more information, contact fred.deboer@wur.nl.

Meteorology and air quality

Seminar Blustery, cloudy and rainy weather in the subtropics
By Louise Nuijens (UCLA, USA), Tuesday 28th October, 15.30hrs, Room 1, first floor, Atlas. The meteorological regime over subtropical oceans is characterized by widespread fields of (shallow) cumulus clouds that produce rain showers here and there. Because low-level clouds such as these may have a large influence on cloud-radiative feedbacks in a potentially warmer climate and are currently one of the largest uncertainty in climate sensitivity studies, it is important to understand their ensemble behavior. Although shallow cumulus convection is generally well-understood from theory and Large-Eddy-Simulation, recent studies indicate that the interaction between factors influencing a precipitating cloud ensemble, either meteorological (wind speed, large-scale subsidence) or chemical (the aerosol) may be different than expected. In this talk observations, among which ground-based radar, sounding, surface-flux and lidar data, are used to introduce the importance of subtle fluctuations in the large-scale environment in regulating mean boundary layer characteristics, and hence precipitation, as opposed to the aerosol. Well-established equilibrium theories for convection are used to explain observed relationships and the following question is discussed: do we really understand the behavior of precipitating shallow cumulus convection in a varying environment, based on such theories?

low) cumulus clouds that produce rain showers here and there. Because low-level clouds such as these may have a large influence on cloud-radiative feedbacks in a potentially warmer climate and are currently one of the largest uncertainty in climate sensitivity studies, it is important to understand their ensemble behavior. Although shallow cumulus convection is generally well-understood from theory and Large-Eddy-Simulation, recent studies indicate that the interaction between factors influencing a precipitating cloud ensemble, either meteorological (wind speed, large-scale subsidence) or chemical (the aerosol) may be different than expected. In this talk observations, among which ground-based radar, sounding, surface-flux and lidar data, are used to introduce the importance of subtle fluctuations in the large-scale environment in regulating mean boundary layer characteristics, and hence precipitation, as opposed to the aerosol. Well-established equilibrium theories for convection are used to explain observed relationships and the following question is discussed: do we really understand the behavior of precipitating shallow cumulus convection in a varying environment, based on such theories?

Plant Sciences

Entomologie

Seminar
Tuesday, 28 October 2008 there is a seminar by Dr. Matt Kirby, Department of Biological Sciences, Durham University, Durham, United Kingdom. Title: Screening Homes to Prevent Malaria: A Randomised Controlled Trial in the Gambia, West Africa. Time: 15.30 hrs. Venue: Large Lecture room C19, Building 511, Binnenhaven 7.

Colloquium
Tuesday, 28 October 2008 there is a colloquium by Annet van Swaay. Title: The influence of male-produced pheromones on the insemination success of Anopheles gambiae s.s. Time: 16.30 - 17.00 hrs. Venue: Large Lecture room C19, Building 511, Binnenhaven 7.

Plant Production Systems

Phenological processes in crop models
Thesis subject. Climate change is affecting crop productivity, among other things due to changes in the phenological development of crops. Phenological models can be used to gain information about the development of crops. Depending on the objective, the scale of phenological models may be different, ranging from field to global scale. Because of this, a different implementation of the phenological processes in the different models is necessary. The aim of this research is to determine the importance of phenological processes in different crop models. Questions that might be answered are: What is the effect of different levels of detail? What is the best approach to model phenological processes in crop models? Which parameters are most important? You will need to have a good interest in modelling and in the application of GIS. Info: Lenny.vanBussel@wur.nl or Frank.Ewert@wur.nl

rameters are most important? You will need to have a good interest in modelling and in the application of GIS. Info: Lenny.vanBussel@wur.nl or Frank.Ewert@wur.nl

Social Sciences

Education and Competence studies

Colloquium

Anouk van Grinsven: Turtuganan di Boneiru: an analysis of the quality of STINAPA's snorkel program for primary school children; Anne Remmerswaal: Kalf, maïs, boer. Hoe ervaren kinderen de boerderijschool? Tuesday October 28, 10.30–12.00hrs, Leeuwenborch, room V67. Further information: carla.oonk@wur.nl, tel 483481.

Education in Developing and Changing Societies (ECS-51806)

A course on education in developing and transition countries will be offered on the Thursday afternoons of the second period. The course (6 ECTS) highlights the complex relations between education and its social, cultural, economic and technological context in order to determine possibilities and limits of education in processes of development and change: Unit 1: Introduction to Education (30.10); Unit 2: Education and the Economic context (06.11); Unit 3: Education and the Sociocultural context (13.11); Unit 4: Education and the Political context (20.11); Unit 5: Education and the Technological context (27.11); Unit 6: Education: past, present, and future (04.12). The course is designed as an optional introductory course for students from developing and transition countries, and for students in MSc-, Doctoral-, and Ph.D.-programmes who have an interest in development and transition processes. Info and subscription: www.ecs.wur.nl/UK/education/EDCS , or contact the secretariat (Leeuwenborch, room 4013, tel. 484343) or drs. Cees van Dam (room 4014, tel. 482484) Cees.vanDam@wur.nl.

Environmental Economics and Natural Resources

Environmental Economics In Practice, ENR-21806

Environmental economics may look good on paper, but how does it translate to everyday policy? What is the role of economics in fisheries policy, and how does the European emissions trading system actually work? These questions are addressed in the 6 ECTS course Environmental Economics In Practice, which will be held on Mondays and Wednesdays in the second period. Experienced environmental economists, working in policy-making as well as applied scientific research, will give guest lectures on such topics as benefit-cost analysis, fisheries policy, water policy and emissions trading. During the course participants will gain understanding of the many policy issues that environmental economists are working on. This makes the course particularly useful for students who want to complete their BSc in environmental economics. For more information

contact Rolf Groeneveld, Leeuwenborch room 1114, tel. 82009, e-mail rolf.groeneveld@wur.nl.

Gender studies in agriculture

Johanna Naberprijs

In het voorjaar van 2009 zal in Brussel de Johanna Naberprijs uitgereikt worden. Deze scriptieprijs is bedoeld voor scripties op het gebied van vrouwen- en/of genderstudies. De winnaar kan met haar/zijn scriptie 1000 winnen. De uitreiking wordt mede mogelijk gemaakt door het Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (IIAV) en de Vereniging voor Vrouwengeschiedenis (VVG) om zo onderzoek op dit gebied te bevorderen. Zie www.iiav.nl.

Management Studies

MST-51806 Basic of entrepreneurship

Period 2, first lecture Tuesday 28 October 2008. The objective of this course is to make students familiar with the key concepts in the field of entrepreneurship. The emphasis will be on understanding the various stages in the entrepreneurial process and to recognize entrepreneurial activities in organizational settings. Upon completion of the course students will understand the key concepts of entrepreneurship: entrepreneur, innovation, value creation, resources, opportunities, uncertainty and industry context and students will have a good understanding of the different stages of the entrepreneurial process: the process approach provides a helpful framework for the analysis and understanding of entrepreneurship and entrepreneurial activities over time (e.g. from 'idea' to fast growing company). Several specific aspects of entrepreneurship will be covered e.g. family business, cradle to cradle (C2C) and social entrepreneurship. This course is part of the BSc Minor Innovation and entrepreneurship. The course will consist of twelve sessions. Each session will consist of lectures, case work and class discussions. Sessions will be highly interactive and students are expected to be well prepared and to participate actively in discussions and presentations. A critical and participative attitude is expected. Guest lectures by (life sciences) entrepreneurs and industry experts are also scheduled. In a group paper at least two aspects of the entrepreneurship literature have to be critically assessed and have to be applied in a case study. Teachers: prof. Hans Dons, prof. Wim Hulsink, dr. Jos Bijman and Maarten Batterink; Info maarten.batterink@wur.nl, subscription via CSA

Plant Production Systems

Phenological processes in crop models

Thesis subject. Climate change is affecting crop productivity, among other things due to changes in the phenological development of crops. Phenological models can be used to gain information about the development of crops. Depending on the objective, the scale of

phenological models may be different, ranging from field to global scale. Because of this, a different implementation of the phenological processes in the different models is necessary. The aim of this research is to determine the importance of phenological processes in different crop models. Questions that might be answered are: What is the effect of different levels of detail? What is the best approach to model phenological processes in crop models? Which parameters are most important? You will need to have a good interest in modelling and in the application of GIS. Info: Lenny.vanBussel@wur.nl or Frank.Ewert@wur.nl.

Sociology of consumers and households

Gender, Culture, Consumers and Markets (SCH-20306)

How you see yourself and are viewed and treated by others is in part linked to media images. In this course, we examine the marketing of products, ideas and ideals, and the relationship to social hierarchy (gender, race, ethnicity, wealth, religion, and generation). The course covers the social construction of femininity and masculinity in rural/urban, Western/non-Western, and in historic and contemporary contexts. Join us and enhance your media literacy and critical thinking on the role that advertising and other selected media play in shaping not only consumption but also the building of social identity. There are no admission criteria. Level recommended for B.Sc. third year and M.Sc., 6 ETCS. Lecturers: Dr Lisa Price and Dr Margreet van der Burg. The course starts Mon. 27 Oct. 2008 with a introduction; class on Mon. and Wed. 15.30-17.15: Leeuwenborch C66; Thurs. 15.30-17.15: Forum 4080. Just come or contact coordinator Dr Lisa Price, Leeuwenborch room 2058, tel. 482571, email: Lisa.Price@wur.nl

(ADVERTENTIES)

Hèt recept voor uw receptie

Met een receptie of een feest in Hotel De Wereld of Koekoekpannenkoek kiest u voor een feestelijk moment op een prachtige locatie op een steenworp afstand van de Aula. Wij zullen het een eer en genoegen vinden om u en uw gasten aangenaam te verpozen met welgemeende gastvrijheid en uitmuntende dranken en spijzen.

De kosten voor een all-in receptie inclusief fris, wijn, bier, koffie en thee, 4 luxe hapjes per persoon en nootjes en olijven op tafel bedragen voor twee uur € 15,- per gast. In Koekoekpannenkoek kunt u ook recipiëren op basis van naculculatie. De hapjes kunnen van te voren afgesproken worden.

Een feest of diner in De Wereld of Koekoekpannenkoek is maatwerk. Informeert u bij Els Aerts, telefoon 0317 460 444 of mail naar info@hoteldewereld.nl.

Van harte aanbevolen.

www.hoteldewereld.nl www.koekoekpannenkoek.nl

Hoteldewereld *koekoekpannenkoek*

SWITCH

Wageningen UR streeft naar mobiliteit van het personeel, ter bevordering van de kwaliteit van de organisatie en in het belang van de loopbaanontwikkeling van de medewerkers. Vacatures worden tegelijkertijd voor interne en externe werving aangeboden. Interne sollicitanten hebben voorrang in de procedure (zie voor de W&S-procedure: Intranet/People/Arbeidsvoorwaarden). De volledige vacaturetekst staat op: www.werkenbij.wur.nl . Aanleveren van vacatures vóór woensdag 17.00 uur in de week voorafgaand aan verschijnen Resource. Voor informatie kunt u Corporate HRM bellen: telefoon 0317 - (4)85706.

AIO KWANTITATIEVE ANALYSE VAN NATUURLIJKE VARIATIE IN 'KANKER' GENEN IN C. ELEGANS F/M (1.0)

Wageningen Universiteit, **Laboratorium voor Nematologie**, Wageningen.
Vacaturenummer: DPW 08-43
Momenteel weten we veel over het ontstaan van kanker en welke genen daarbij betrokken zijn. Wat we nog niet goed weten is hoe genetische variatie hier precies aan bijdraagt. Hiertoe voer je onderzoek uit naar de genetische variatie van genen-netwerken in C. elegans die geassocieerd zijn met kankerontwikkeling in mensen.

FULL PROFESSOR CELLULAR AND SUBCELLULAR SYSTEMS BIOLOGY F/M (1.0)

Wageningen University, **Agrotechnology and Food Sciences Group**, Wageningen.
Vacancy number: AT HGL AFSG 2008-10
Wageningen University establishes a new chair: Cellular and Subcellular Systems Biology. This chair focuses on biological processes on the cellular and subcellular level in model organisms, and the chair holder should have proven expertise in one or more biological systems such as bacteria, fungi and yeast.

PROMOVENDUS PRODUCTIE EN GEBRUIK VAN BIODIVERSITEITS-DATA IN NATUURBELEID V/M (1.0)

Wageningen Universiteit, **Leerstoelgroep Bos- en Natuurbeleid**, bij Centrum Landschap, Wageningen.
Vacaturenummer: PROM-08-CL-06-E
Sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar productie en gebruik van biodiversiteitdata in beleid, de toenemende rol van standaardisering en certificering van data, en de betekenisveranderingen die daarmee gepaard gaan. Het betreft een samenwerking tussen de leerstoelgroepen Bos- en Natuurbeleid en Milieubeleid van Wageningen Universiteit.

PHD POSITION IN ORGANIC AND CATALYTIC CHEMISTRY F/M (1.0)

Wageningen University, **Valorisation of Plant Production Chains**, Wageningen.
Vacancy number: AFSG 08.109
AFSG is an organization for the development and transfer of knowledge in the field of sustainable applications of agro raw materials for safe and healthy food and non-food products. PhD project examining the decarboxylation of amino acids by hetero- or homogenous catalysis in order to develop novel routes to industrial chemicals.

BUSINESSUNIT MANAGER BIO-MEDICAL RESEARCH V/M (1.0)

Wageningen UR, **Animal Sciences Group**, Lelystad.
Vac.nummer: AT ASG 42270.33
De Animal Sciences Group van Wageningen UR verricht contract-research op het gebied van veehouderij en infectieziekten. Voor een jonge businessunit zoeken wij een enthousiaste en ondernemende manager, die met leiderschap deze unit klaarstoomt voor een verdere groei op de markt van biomedisch onderzoek. Deze uitdagende functie vraagt om iemand die relevante wetenschappelijke kennis en opleiding kan combineren met brede managementervaring.

BEDRIJFSECONOOM M/V (1.0) LEI, Den Haag

Vac.nummer: AT23-Dier-2008
In verband met een aanhoudende vacancy naar economisch onderzoek is het LEI op zoek naar een bedrijfseconoom. De inhoud van deze functie bestaat uit het verrichten van onderzoek, het acquisiteren en leiden van projecten, het onderhouden van netwerken, het samenwerken met andere onderzoeksinstituten en het uitdragen van resultaten van onderzoek. Functie-eisen: Academische opleiding in de bedrijfseconomie, bij voorkeur specialisatie financiering; Kennis van kwantitatief onderzoek op basis van micro-economische databestanden en / of modellen; Zelfstandige, stevige en creatieve persoonlijkheid met relativeringsvermogen en humor; Uitstekende mondelinge en schriftelijke uitdrukingsvaardigheden in het Engels en in het Nederlands.

CONTROLLER/TEAMLEIDER M/V (1.0)

bij Wageningen Universiteit, **departement Maatschappijwetenschappen**, Wageningen
Vacaturenummer: AT MW 2008-26
Binnen het departement Maatschappijwetenschappen bent u verantwoordelijk voor de inrichting en uitvoering van de projectadministratie. U bent het eerste aanspreekpunt voor een aantal leerstoelgroepen ten behoeve van de projectadministratie en rapportages. Eveneens bent u het aanspreekpunt voor het team projectadministrateurs en bewaakt de planning en voortgang van de projecten en de tijdigheid van boekingen in de administratie. U adviseert leerstoelhouders en projectleiders. Tenslotte onderhoudt u contacten met de accountants. Van u wordt een pro-actieve inzet verwacht bij de verbeterprocessen t.b.v. verdere optimalisatie van de Projectadministratie.

MEDEWERKER FONDSSEN M/V (0,6)

Bij Wageningen UR, **Bestuurscentrum**, Wageningen
Vac.nummer: AT-CS-CC-08/0120
Je levert een bijdrage aan de ondersteuning van verschillende fondsen, al of niet ressorterend onder het Wageningen Universiteits Fonds (WUF). Op aangeven van de besturen of beheerders middelen uitzetten en activiteiten organiseren om zodoende bij te dragen aan de doelstellingen van de fondsen. Je draagt zorg voor een adequaat financieel beheer van de middelen en verantwoording. Functie-eisen: Je beschikt over een secretaresseopleiding op het niveau van MBO Officemanagement of relevante opleiding op vergelijkbaar niveau. Enige jaren werkervaring, goede kennis van Wageningen UR en een up-to-date kennis van MS-office. Je hebt bij voorkeur enige boekhoudkundige kennis. Je kunt accuraat en geordend werken en hebt goede contactuele en communicatieve vaardigheden, mondeling en schriftelijk. Je bent zelfstandig, flexibel en samenwerkingsgericht. Tevens beschik je over goede kennis van de Engelse taal in woord en geschrift.

JUNIOR APPLICATIEONTWIKKELAAR M/V (1.0)

Wageningen UR, **Facilitair bedrijf**, Wageningen
Vacaturenummer: ATFB2008-136
U bouwt en ontwerpt nieuwe applicaties en past bestaande applicaties aan en maakt daarbij gebruik van nieuwe technieken en standaards. U ontwikkelt en onderhoudt de elektronische leeromgeving en daarmee verbonden applicaties. U stelt systeemdocumentatie samen en onderhoudt deze. U adviseert over nieuwe mogelijkheden met de ELO. Naast een informaticaopleiding tenminste op HBO-niveau beschikt u over: Kennis van MOSS2007, .NET en C#. Ervaring met web gebaseerde gebruikersinterfaces; Hebt u enige ervaring met applicatieontwikkeling; Goede kennis van het Engels is een pré. Uw competenties zijn: initiatiefrijk, creatief en resultaatgericht. Een lerende houding. Een goed analytisch en conceptueel vermogen ten aanzien van het oplossen van vraagstukken.

LOCATIEMANAGER (1.0)

Wageningen UR, **Facilitair bedrijf**, Wageningen
Vacaturenummer: ATFB2008-137
De locatiemanager is belast met de coördinatie, interne afstemming en alle beheersaspecten inzake integrale werkplekondersteuning, inclusief huisvesting, gebouw-, ruimte- en faciliteitenbeheer. U hebt een opleiding HBO Facility Management. U hebt aantoonbare ervaring op het gebied van huisvesting, inkoop en totaal Facility Management. U hebt aantoonbare leidinggevende ervaring. U hebt ervaring met het opstellen van projectdoelstellingen en –definitie en een programma van eisen. Uw competenties zijn: klantgerichtheid, plannen en organiseren, samenbindend leiderschap, optreden en visie ontwikkelen.

POST

OBESITAS

Ik wordt een beetje moe van de bijdrage van Gaby van Caulil over obesitas. Het is blijkbaar geoorloofd om zonder enige kennis van de materie uitspraken te doen over obesitas. Laten we de discussie wetenschappelijk houden en niet overgaan op huiskamerdiscussies waar niemand mee gebaat is. Vooral de obese patiënt niet want die heeft dit soort onzin al duizenden malen gehoord, heeft al tientallen keren geprobeerd iets te doen aan zijn/haar gewicht, uiteindelijk zonder succes. Wat is de volgende stap? Gaan we patiënten met darmkanker aanspreken op hun gedrag? Waar is Willem gebleven? / **Dr. Sander Kersten, afdeling Humane voeding**

NASCHRIFT:

Mijn bijdrage op pagina 3 is inderdaad geen wetenschappelijke, slechts de opinie van een journalist. Je bevestigt mijn constatering dat het een taboe is om dikke mensen te wijzen op hun ongezonde gedrag. Obesitas is vooral een gedragsprobleem. Dat los je niet op met een technologische aanpak die is gericht op externe factoren. Je opmerking over darmkanker begrijp ik dan ook niet. Als er een duidelijk, oorzaaklijk verband bestaat tussen gedrag en ziekte, spreken we elkaar daarop aan. Dat doen we ook bij rokers. / **GvC**

GRAFFITI

Couple of weeks ago we saw, with astonishment, how the main building of the university was vandalized. This situation has

different sides, and can be interpreted from different perspectives. On one hand it shows that there is discomfort at Wageningen UR. Some of the decisions in our institution are not shared by everyone and even pushed someone to a bold action. On the other hand it could mean that the channels of communication are not well known. Throughout the history of PSF and WSO, we have been known for being organizations always open to engage in dialogue with any actor regarding relevant topics for WUR students. We try to communicate openly about our ideas, plans and actions, taking responsibility for our opinion. In the past we organized demonstrations, for a more environmental friendly university (Inconvenient truth of WUR & Green Manifesto), in solidarity with the students with housing problems (Campus or Camping) and also one stressing the importance of freedom of press (Silent protest). In all these demonstrations our names and ideals were clearly presented, for all to see and to know who to contact in case of any reaction and to clean the mess afterwards. Instead of being anonymous 'Belhamels', we are 'unmasked Zorros' representing students. Thus we believe that drawing anonymous graffiti on the walls of the Bestuurscentrum, is not an invitation to dialogue. We have always been and always will be all ears to everyone at Wageningen UR who has something to say. So we invite them to come to us and we will strive to make sure that their demands will be heard on the management of the University, because we are also here to be the voice of the students of Wageningen University. / **PSF and WSO**

(INGEZONDEN MEDEDELING)

Mechanica

in roch beweegt zij

vrijdag 24 oktober 20:30
zaterdag 25 oktober 20:30
zondag 26 oktober 20:30
foyer LA13 [Movie W] open: 20:00
reserveren: 0317-482030 info.sg@wur.nl

Locatietheater door **Waterlanders**
in het voormalige Laboratorium voor Bodemkunde en Geologie
www.waterlanders.info

(ADVERTENTIES)

proefschriftdrukken.nl

Voor meer informatie zie:
www.werkenbij.wur.nl

VERENIGINGEN

AIESEC

Internationale studentenorganisatie, Lawickse Allee 13, open 9.30-16.30, tel. 0317-422264, aiesec@wur.nl, www.aiesec.nl.

Thinking about where to go for your Bachelor or Master thesis and/or want to gain international work experience? AIESEC offers traineeships in a wide array of professional companies and NGO's all over the world (up to six months after graduation).

Boerengroep

Stichting Boerengroep, Lawickse Allee 13, tel. 0317 410500, st.boerengroep@wur.nl, www.boerengroep.nl

Inspringtheater
6 November treedt het Inspring Theater op voor NEVEDI (Nederlandse Vereniging voor Diervoerindustrie). Repetitiedagen zijn op 1 en 2 november. We maken een leuke en sprankelende voorstelling over de belanghebbers in de grondstoffensector. Een mooie dag met lezingen en buffet is hieraan gekoppeld. Iedereen die van theater houdt mag meedoen, je hoeft geen auditie te doen. Er is nog een speler nodig, dus meld je aan: St.inspringtheater@wur.nl.

A Farmer Bicycle Tour
1 November, A guided tour along biological and traditional farmers in the environnement of Wageningen by bicycle. We will visit biological farms in Hemmen, Boerderij Opneij and Ekoboerderij De Linge-hof, and some regular farms on pigs, milk and cow-meat production in Wageningen. Do you want to join? Please subscribe at st.boerengroep@wur.nl

Film
6 november 20:30u film Paul dans sa vie, MovieW met toelichting van twee startende boeren ondernemers van de Wolverlei Geitenhouderij in Delden.

Rijnvallei
Op 21 november gaan we (onder voorbehoud) met een kleine groep (maximaal 10 deelnemers) naar de Rijnvallei. Altijd al eens een kijkje willen nemen in deze fabriek? Ga dan mee op deze mini-excursie (het programma duurt +- 1 uur) voor een rondleiding door deze markante locatie in Wageningen. Meld je aan bij de Boerengroep: St.boerengroep@wur.nl.

Boerengroep Praktijkschool
data najaar 2008: Maandag 27 oktober Motoren onderhoud, 2-takt 4-takt, diesel en benzine; Dinsdag 4 november Basiscursus trekkerrijden; Maandag 17 november Grondbewerken en ploegen; Maandag 8 en dinsdag 9 december onderhoud en veiligheid motorkettingzaag (dag 1) en zagen op locatie (dag 2). Kosten: 15 euro per cursusdag, incl. koffie en lesmateriaal. Meer info en aanmelden via st.boerengroep@wur.nl.

In de wereld - sp3

Duivendaal 7, tel. 0317 482663, studentenpastoraat@wur.nl, www.indewereld-sp3.nl

Agenda
Donderdag 23 oktober, Crossroads, 19.00 uur; Dinsdag 28 oktober, Weer in Wageningen, 20.00 uur; Woensdag 29 oktober, Meal (18.30) & Movie (20.00) 'Road to Guantánamo'.

Weer in Wageningen?
Heb je een stage of afstudeervak in een derdewereldland gedaan? Meestal een goede ervaring, maar soms valt het niet mee om je in Wageningen weer thuis te voelen. Gevoelens van machteloosheid en onrechtvaardigheid, maar ook een verlangen naar de rust en het leven dichtbij de natuur kunnen een rol spelen. We organiseren vier bijeenkomsten, waarin je ervaringen en gevoelens kunt delen met anderen. Ook hoe je deze levenservaring kunt inzetten in de toekomst. Begeleiding: Anja Vogelzang en Janneke Timmerman (oud-student MAKs). Data: di 28-10, 4-11, 11-11 en 25-11. Tijd: 20.00 uur. Plaats : Duivendaal 7.

Integrand

Bemiddelingsorganisatie voor studenten en recent afgestudeerden, www.integrand.nl, wageningen@integrand.nl, tel. 0317 422421.

Integrand
Wil je reageren op onze stages? Als je bent ingeschreven bij Integrand kun je reageren door in te loggen op de website. Sta je niet ingeschreven, mail dan naar wageningen@integrand.nl.

Stagiair category management Douwe Egberts
Code: 4514. Belangrijkste werkzaamheden: Het ontwerpen en implementeren van een trade concept om koffie- en theebeleving op de winkelvloer te creëren bij een van onze key accounts; Ontwikkelend standaard processen en templates voor de belangrijkste sales en trade marketing processen, o.a. categorie en schapvisie; Het analyseren van ontwikkelingen in de markt (incl. new channels) en het vinden van kansen voor groei; Operationele ondersteuning.

Stageplaats fondsenwerving
Code: 4515, meeloopstage. Stichting Dark & Light Blind Care is een christelijke organisatie die hulp biedt aan blinden en slechtzienden in zo'n 20 landen van Afrika en Azië. Wij willen de fondsenwerving bij vermogensfondsen en bij instituten zoals de Europese Commissie laten groeien. Hiervoor willen we onderzoeken welke fondsen aansluiten bij de hierboven genoemde doelstelling van Dark & Light. De stagiair zal de doelstellingen en beleid van verschillende fondsen en de Europese Commissie onderzoeken.

Sector analyse specialisten in groen, grond en infra
Code: 4502, afstudeerstage. CUMELA Nederland behartigt de belangen van ondernemers in groen, grond en infra. De belangen van deze bedrijven staan regelmatig onder druk door maatregelen van de nationale overheid. Ook besluiten van de Europese Commissie hebben steeds vaker gevolgen voor de aangesloten bedrijven. Wij zoeken een student met interesse in financiële resultaten van de sector en die weet wat er in de sector speelt.

Onderzoek naar 10 jaar integrale kavelruil in de praktijk
Code: 4528, afstudeerstage. Optifield is nu ongeveer 10 jaar met meerdere mensen bezig met integrale kavelruil en heeft behoefte aan het formuleren van de beste kavelruilpakket in relatie tot de regelgeving. Die is te distilleren uit een analyse van projecten en door interviews met betrokkenen van afgesloten projecten van Optifield. Doel: verbetervoorstellen van de regelgeving, beargumenteerd op basis van de resultaten van afgesloten projecten. De overheid lijkt daar voor open te staan als het goed is voorbereid.

Versnelde methaanvorming GFT
Code:4478, meeloopstage. De opdracht van Spark Origin behelst het helpen ontwikkelen van een bioreactor voor versnelde omzetting van GFT in methaan, kooldioxide en restmateriaal (compost). Het onderzoek vindt plaats op laboratoriumschaal. Je verricht metingen aan microbiologische opstellingen, ontwerp je zelf opstellingen en kom je met suggesties voor onderzoeksverbetering. Het werk heeft vele facetten. Het gaat om een combinatie van microbiologie, biochemie, organische chemie en engineering. Er bestaat ook de mogelijkheid om voor een deel van de tijd een deskstudie te doen. In dat geval wordt onderzocht in welke marktsegmenten de bioreactor toepasbaar is. Daarnaast wordt de technologie vergeleken met standaarden in de markt.

Salestraineecolgate-Palmolive
Code: 4519, meeloop-, afstudeerstage. Je draait volledig mee in het salesteam als salestraineecolgate-Palmolive. werkzaamheden o.a.: analyseren van omzet- en marktontwikkelingen; maken van actievoorstellen en promotieplanning; maken van logistieke planning en forecasts; maken van handelspresentaties; contact met klanten op inkoopniveau; deelname aan Sales vergaderingen; storechecks; algemene ondersteuning Sales.

Movie W

Filmhuis Movie W, Lawickse Allee 13, tel. 0317-484809 (ook voor reserveren), www.movie-w.nl

XXY van Lucía Puenzo (Arg)
Alex is 15, hermafrodit en een 'zij'. Ze wordt opgevoed als meisje, maar is niet geopereerd. Wanneer de puberteits-hormonen steeds

sterker vat op Alex krijgen komt ze voor een dilemma te staan als ze zich seksueel aangetrokken voelt tot een jongen.
Donderdag 23 t/m zondag 26, dinsdag 28 en woensdag 29 oktober 20.30 uur.

Empties van Jan Sverák (CZ)
Wanneer een leraar op leeftijd merkt dat hij te oud wordt voor zijn vak gooit hij het roer drastisch om en besluit hij zich te gedragen alsof hij weer jong is. Hij wordt legeflessenaannemer in een supermarkt. Het sympathieke en charmante kleinood Empties trok in thuisbasis Tsjechië volle zalen en is de derde film van regisseur Jan Sverák sinds zijn in 1996 met een Oscar voor beste buitenlandse film bekroonde filmhuishit Kolya. Donderdag 30 oktober 20.30 uur.

Otherwise

Knowledge sharing for development, Lawickse Allee 13, otherwise@wur.nl, tel. 0317-423590, www.wur.nl/otherwise

Otherwise is a small NGO linked to Wageningen University and Research centre, working on the interaction of science and society in the sphere of international co-operation, social justice and sustainable development. Our aim is to create a dialogue on development based on knowledge sharing between Wageningen University and Research centre and society. Academic knowledge is made accessible for NGOs and community based organisations in the South and in Central and Eastern Europe. Are you a student? Do you have an interest in development issues and would you like to join in our activities? Or would you like to participate in the organisation and gain experience in working for a small international NGO? Please feel free to contact us.

RUW

Law. Allee 13, tel. 0317-484166, ruw@wur.nl, www.stichtingruw.nl

RUW, de groene schakel voor de student
Wij zijn een kritische studentenorganisatie verbonden aan Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR). Wij bieden studenten en afgestudeerden een platform voor actuele onderwerpen binnen groene thema's waaronder milieu, landschap en land-

bouw. RUW levert een bijdrage aan het maatschappelijke debat door nieuwe concepten op een kritische en innovatieve manier onder de aandacht van studenten te brengen. Als student kan je aan onze activiteiten deelnemen. Bovendien kun je binnen RUW actief worden en meehelpen bij. Actief zijn binnen RUW zal zeker bijdragen aan verdieping en verbreding van je studie. Zie onze vacatures op www.stichtingruw.nl.

Student Chaplaincy

Student Chaplaincy Wageningen, Duivendaal 7, tel. 0317 - 48 26 63, www.wau.nl/scw, student.chaplaincy@wur.nl

Ecumenical church services
In English. Sunday 2 november, 11.00 hrs, Rev. Josine v/d Horst. Duivendaal 7, Wageningen.

Other activities
Thursday 23 October, 19.00 hrs: Crossroads. Global meal. Thursday 30 October, 19.00 hrs: Bible study, Preparation meeting. Duivendaal 7, Wageningen.

Studentenraad

studentenraad@wur.nl

The Student Council
The Student Council (SC) is a body of students which represents the interests of all students at Wageningen University. The SC has the right of information, advise, initiative and approval in some cases. We have the possibility to give our opinion about the plans and policies of the board of the university and present initiatives. The board is obliged to consider these initiatives seriously. The SC '08-'09 consists of twelve students, divided over two parties: The Progressive Student Fraction PSF, 5 seats, and VeSte: United Students, 7 seats. The slogan for this academic year is inspired by M.K. Gandhi: "Be the change you want to see in the world"; the SC helps to provide the best possible environment for that. For the coming year there are several topics that deserve some attention: Quality of education and education philosophy: We will focus on the implementation of innovative research and learning methods towards a multidisciplinary approach; Develop opportunities: 'Students are co-owners, co-responsible for the curricula and not just consumers of the offe-

ings of WU" Pim Brascamp; Sustainability: Growth from an anthropocentric living style towards a biocentric one; Student facilities and housing and increasing amount of students at WUR; Extracurricular activities to support an active student life. Most attention has to be paid to develop a close connection with YOU, the student. Due to the fact that we are representatives of all students in Wageningen it is important that you come up with interesting and relevant topics and let us know about it.

Student housing
Many students, and because of that also the Student Council consider the current student housing situation as a problem. Therefore the SC, WSO and SFO collaborate to point this issue on the agendas of the university and Idealis. We are looking for proper policy initiatives to improve the student housing situation in Wageningen to get all foreign students housed in Wageningen and let Dutch students not unreasonably wait long before a room is provided. We also deal on long term student housing policy and housing quality. If you have suggestions how to improve the housing situation you can mail these to studentcouncil@wur.nl.

alumni

centrum

wageningen

Generaal Foulkesweg 1a, Achter de Aula, gebouw 365 www.wageningen-alumni.nl e-mail: alumni@wur.nl

KLV

Hét netwerk voor iedereen die iets met Wageningen heeft. www.klv.nl e-mail: office.klv@wur.nl

Wereldvrouw: topvrouw, wereldwijd & levenswijs!
Het Vrouwenetwerk Wageningse Ingenieurs (VWI) is het Netwerk van vrouwelijke afgestudeerden en gepromoveerden van Wageningen Universiteit en andere vrouwen met een (academische) opleiding die feeling hebben met de *life sciences* en een onderdeel van KLV. Het VWI organiseert op zaterdag 15 november, 10-17 uur, in het Wiskunde Gebouw Wageningen een groot symposium: Wereldvrouw: topvrouw, wereldwijd & levenswijs! Een wereldvrouw is een topvrouw, presteert uitzonderlijk, zakelijk en/of privé. Thuis, op nationaal of internationaal niveau. Ze durft boven het maaiveld uit te komen; ze staat haar mannetje. Ze is wijs want ze is beschouwend, assertief, creatief. En, ze kent de wereld, het leven en bovenal zichzelf. Om zakelijk een topvrouw te worden: bereik je dat door dame te zijn? Of moet je vooral op de mannenmanier opereren? Kom je er enkel door 50-70 uur per week te (net)werken? Moet je de wereld en het leven kennen? Kortom: welke kwalificaties heb je nodig om een topvrouw te worden? Heb je een rolmodel? Dit soort vragen, met vanzelfsprekend ook vele antwoorden, vormen het kader van het VWI-symposium 2008.

(ADVERTENTIES)

BRUILOFTEN, FEESTEN, BORRELS, BARBECUES, ZAKENLUNCHES, PROMOTIES, ETC.

Sfeervolle ambiance! (ook terras)

Ook voor party- en cateringservice (bekend om hoge kwaliteit en verscheidenheid)

Dennis en Carla Klos

Costerweg 5, 6702 AA Wageningen, telefoon 0317-425949

COLOFON

Resource, Weekblad voor Wageningen Universiteit en Researchcentrum, is het weekblad voor personeel en studenten van Wageningen UR.

ISSN/ 1874-3625.

Redactieadres/ Bornsesteeg 47, 6708PD Wageningen, tel. 0317 484020, e-mail resource@wur.nl; secretariaat Thea Agba-Kuijpers. **Redactie/** Gaby van Cauil (hoofd-redacteur), tel. 0317 482997, e-mail gaby.vancauil@wur.nl; Lieke de Kwant (eindredactie), tel. 0317 485320, Alexandra Branderhorst (VHL, studenten-nieuws, organisatie), tel. 0317 481725; Marcel van den Hark (voeding, organisatie), tel. 0317 481709; Roelof Kleis (economie, omgeving, ecologie, maatschappij), tel. 0317 481721; Albert Sikkema (plant, dier), tel. 0317 481724; Hans Weggen (service-berichten), tel. 0317 485272;

landelijk nieuws Hoger Onderwijs Persbureau (HOP).

Freelance medewerkers/ Marrit van den Akker (studentredacteur), Alice van Ginkel, Yvonne de Hilster, Laurien Holtjer, Christoph Janzing (studentredacteur), Emily Parry (studentredacteur), Joris Tielens.

Foto's/ Guy Ackermans, bvBeeld, Bart de Gouw, Hoge Noorden, Lineair, Ruben Smit, Theo Tangelder, Martijn Weterings.

Illustraties/ Henk van Ruitenbeek, Guido de Groot

Vormgeving/ Hans Weggen (basisvormgeving OfD, Loek Kemming). **Druk/** Dijkman Offset BV.

Abonnementen/ Studenten van Wageningen Universiteit en personeel van Wageningen UR krijgen Resource gratis; anderen kunnen zich abonneren. Abonnementprijs Nederland €58,00 (buitenland €131,50) per jaar. Eerstejaars

afgestudeerden en oud-personeel Wageningen UR: €36.50 (buitenland €110,00) per jaar; Inl: tel. 0317 484020. Een abonnement wordt automatisch verlengd tenzij uiterlijk een maand voor het eind van de lopende abonnementsperiode schriftelijk is opgezegd.

Advertenties intern/ Onderdelen van Wageningen UR kunnen tegen speciaal tarief adverteren in Resource. Informatie bij het secretariaat. Kleintjes is de rubriek voor niet-commerciële advertenties en dienen contant te worden betaald. **Advertenties extern/** Van Vliet, bureau voor media-advises, Passage 13, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023 5714745.

Serviceberichten/ Beknopte, zakelijke mededelingen van eenheden van Wageningen UR aan studenten en personeel kunnen gratis in Resource worden geplaatst. Inlichtingen: 0317 485272.

KLEINTJES

Kleintjes dienen uiterlijk op maandag vóór 10.00 uur bij het redactiesecretariaat van Resource te zijn ingeleverd, contant betaald. Tarief €5,00 (voor studenten en medewerkers van Wageningen UR: €3,50) per dertig woorden. Kleintjes mogen niet langer zijn dan 60 woorden.

Vacancies for MSc, hbo or student (part time possible). Data processing, literature search. Phone 06 49692760.

Gevraagd: handige student voor eenvoudige statistische berekeningen. Vergoeding in overleg. Inlichtingen: 06 22335477

(ADVERTENTIES)

VAKBOND EIGENTIJD IN ONDERSTEUNING EN BELANGENBEHARTIGING

WWW.AC-HOP.NL

VERENIGINGEN

Vervolg van pagina 17

Studium Generale

<http://studiumgenerale.wur.nl>, tel. 0317 482030

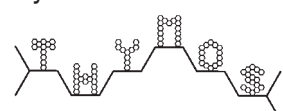
Mechanica

Locatietheatervoorstelling met dans door de Waterlanders op 24, 25 en 26 oktober 2008, 20.30 uur, locatie Duivendaal 10 (voormalig gebouw Bodemkunde & Geologie). De Foyer (@Movie W, LA13) is vanaf 20.00 uur open. Entree: 7 euro, studenten 5 euro (op vertoon collegekaart).

In de kelders van een leeg gebouw graaft een man in de ruïnes van zijn laboratorium. Hij mijmert over het huwelijk met zijn vrouw, het experiment dat mislukte. Om hun liefde weer tot leven te wekken zou hij alles willen doen. Is het niet mogelijk de aantrekking tussen twee lichamen berekenen met de wetten van de mechanica? Liefde is net zo voelbaar als zwaartekracht, magnetisme en licht. Het is omgeven met velden, zendt stralingen, wisselt deeltjes uit. "Als ik het liefdesdeeltje vind, het cupitonen, heb ik tastbaar bewijs voor onze liefde. Het dient alleen nog aangetoond te worden." In gedachtenkronkels als deze voeren de Waterlanders hun publiek mee in de locatievoorstelling Mechanica. De voorstelling wordt geschreven en ontwikkeld in het oude vakgroepgebouw Bodemkunde en Geologie van de WUR te Wageningen. Twee dansers, twee vormgevers/performers en een componist werken deze maand wetenschappelijk, methodisch en koortsachtig samen om de wetten van de liefde te ontrafelen. In een beeldende locatietheatervoorstelling nemen zij het publiek mee langs de proefopstellingen van hun onderzoek. Natuurkundige wetten en principes krijgen hun eigen merkwaardige poëzie, en poëzie wordt met een wetenschappelijke precisie ontrafeld totdat de kleinste deeltjes hun geheimen prijsgeven. Mechanica wordt ontwikkeld,

gespeeld en gedanst door: Erik Woltmeijer, Eric Langendoen, Remco de Kluizenaar, Gabriëlle Uetz en Tineke Veenhof. Kaarten te bestellen via Studium Generale: 0317-482030 of info.sg@wur.nl meer informatie over de Waterlanders en de voorstelling Mechanica: www.waterlanders.info.

Thymos

Sportstichting Wageningen Universiteit, tel. 0317 482746; open ma-wa 9.00-17.00, do 9.00-18.00 en vr 11.00-15.00 uur; www.swuthymos.nl

Squash ladder

Thymos has planned to form a new squashladder! If you want to join, please sign up at the Thymos website www.swuthymos.nl. Subscription is possible till the 24th of October and the competition starts on Monday the 27th of October. There is a maximum of 30 competitors.

Track Cycling Experience

On Tuesday November 4th there will be a Track Cycling Experience for the first time in years. This event will take us to Amsterdam, where we'll ride in one of the only Track Cycling Arenas of The Netherlands, the Velodrome. For prices and other info, check our website: www.swuthymos.nl

Student Wintersport

The registration for the student wintersport are still open. This event will take place from January 23rd to February 1st 2009 and costs 299 euro. Be quick, because the registrations are coming in fast and after October 25th you pay 20 euro more.

Volunteers wanted

We are still looking for volunteers to help us out during the Sports Night. Would you like to oversee games, help us set up everything or just generally help us out, send an e-mail at swu.thymos@wur.nl.

WSO

Wageningse Studenten Organisatie, Arion, Niemeijerstraat 6, tel. 0317 411012, wso@wur.nl

CheapShop and Forum Office

WSO has two shops. In our office in the Forum building (007, hallway behind CSA desk) you can buy and sell second hand books, and also get information about many study related issues. Opening hours: Mon-Fri 10-2. In our main office the Arion (Niemeijerstraat 6) we have the CheapShop. Members can buy very cheap organic and fair-trade food products (also chocolate and coffee) as well as condoms, guitar strings, cleaning products and more. Opening hours: Mon-Fri 12.30-1.30, Tue-Thu 5-6

Become more powerful in your OpCies

WSO, the Student Council and the OWI are organizing the second Student Support Course for all (future) student members of Programme Committees. The Next Course is on November 12, 7.30 - 10.30 pm, in the Forum Building. Other courses will follow on every second Wednesday of WU's education periods except for period 5. Topics: Advantages of being/becoming member of one of WU's co-management committees; WU education and management structures; The role of the Programme Committee and its members; Modification of study programmes and quality assurance. All students and staff are welcome. Subscribe marita.kleffen@wur.nl

Join WSO!

For only 11,50 euro a year you can be a member of WSO! Members get to buy nice products in our CheapShop, rent our tricycle at half the normal price and receive our Arion magazine once every university period. www.wu.nl/wso à General. Also non-members are always welcome at WSO to share all their complaints/ideas/questions and to join our activities.

het Wageningen Universiteits Fonds financiert buitengewone leerstoelen

• Prof. dr. Cees Veerman is in september 2007 benoemd als buitengewoon hoogleraar in 'Duurzame Plattelandsontwikkeling in Europees Perspectief'

• Innovatieve aanpassingen in het Nederlandse landschap m.b.t. de klimaatsverandering zijn een grote uitdaging!

Met uw gift kunnen wij bijzondere leerstoelen blijven financieren! Rekeningnummer 53 93 14 005 (ABN AMRO) t.n.v. stichting Wageningen Universiteits Fonds / www.wuf.wur.nl

Wageningen Universiteits Fonds.

De Nederlandse Carrièredagen '08

Dé carrièrebeurs in het najaar voor studenten en starters

14 & 15 november 2008 Amsterdam RAI

Kennis maken met een groot aantal topwerkgevers De speciale Traineesraai® bezoeken Een uitgebreid programma van carrièregerichte én vakinhoudelijke workshops bijwonen. Genieten van optredens van o.a. Thomas Berge en Loïse Lane

www.carriredagen.nl

Online kennismaken met topwerkgevers? Ga tussen 20 oktober en 20 november naar www.virtuelecarriredagen.nl en ontmoet jouw favoriete werkgever op een virtuele beursvloer! Op 7 november kan je live chatten met recruiters!

De Nederlandse Carrièredagen is een activiteit van [memorygroup.nl](http://www.memorygroup.nl) onderdeel van de [memorygroup.nl](http://www.memorygroup.nl)

Ja,
ik wil een
baantje
en ik ben
handig
met
computers

Bij OGD werken ruim 500 studenten en afgestudeerden. Solliciteer online of bel voor een (bij)baan in de ICT.

Bel in Wageningen
030-2392090

info@ogd.nl
www.ogd.nl

OGD
Delft Amsterdam Utrecht
Eindhoven Enschede

‘In the computer rooms it’s like being in a sauna, and in the practical rooms it’s like the North Pole’

WAGENINGEN UNRAVELS FIRST POTATO CHROMOSOME

Wageningen UR plant researchers proudly presented the DNA structure of Chromosome 5 of the potato on 16 October. It is the first potato chromosome that has been elucidated. The genes on Chromosome 5 control the time at which the potatoes can be harvested.

An international consortium with researchers from thirteen countries has been working to map the entire potato genome with its twelve chromosomes for two years. Wageningen is in charge of the consortium and was the first to have all the base pairs of one of the twelve chromosomes.

‘We first calculated the length of

Chromosome 5’, says professor of Plant Breeding Richard Visser. ‘It concerns sixty million base pairs. We determined the site and sequence for 75 million base pairs, so there was some overlap. A few gaps are left here and there; some parts of the chromosome were difficult to map.’

Visser’s group can now start determining how many genes there are on chromosome 5 and where exactly they are. ‘We know that Chromosome 5 harbours interesting traits. In the follow-up research, we will link these traits with genes. That will lead to a template; we will then know for a specific base sequence of Chromosome 5 which desired trait it codes for. With the aid of that, we will be able to search for the gene for that

characteristic much quicker in potatoes that perform much better.’

Meanwhile, Visser knows that genes on Chromosome 5 determine the so-called ‘earliness’ of the potato – you can harvest early species in July, but late species are not ready until November. ‘Early potatoes have low yields at the moment. We want to see if with the aid of this genetic information, we can develop an early variety with a high yield.’

The wait is now for the other participants – from the United States, China, India, Poland, Russia, New Zealand and Latin America – to have mapped their chromosomes. In Wageningen too, work is still ongoing to unravel the base sequence

of a second chromosome. Then the consortium’s objective, the complete genome of 850 million base pairs in a row, will have been reached.

The Wageningen UR plant improvers Bjorn Kloosterman and Christiaan Bachem will now start looking for the genes that control the potato’s tuber formation and growth. To that end, they have placed all 44 thousand sequences of the potato genome on a chip called POCL, together with international colleagues. ‘The chip helps us zoom in more rapidly on a small group of genes’, says Visser. ‘We have already found a number of candidate genes, but we first have to prove that these genes are indeed important for tuber formation and growth.’ / AS

UNIVERSITY NUMBER ONE AGAIN, VHL GETS MEDIOCRE SCORES

Wageningen University gets the highest score from students for the fourth time in a row in the Higher Education Guide that will be published in December. The degree programmes score 7.4, a tenth of a point higher than last year. Van Hall-Larenstein gets lower scores. The average score for the programmes in Velp is 6.8, for the Leeuwarden programmes 6.5 and for those in Wageningen 6.2.

This puts the Wageningen part of VHL lowest on the list, one place lower than last year. Little could be done about the low scores for Animal Husbandry and Rural Renewal, VHL programmes in

Wageningen. The scores are from last year and no survey was held for these programmes this year. At VHL Velp only Environmental Sciences and Garden and Landscape architecture were assessed this year. The latter had a good score (6.9), which put the Velp courses up to 25th place.

For the Master’s programmes, Wageningen University has to contend with Nyenrode (a private school), in the listings for the first time with a 7.6. WU scores highest among the regular universities. The Environmental Sciences Master’s programme gets the highest

score: 8.2. At the top of the Bachelor’s programmes is Agrotechnology with an 8. The scores are compiled from marks given for content, amount of choice, cohesion, work methods, teachers, ease of study and facilities. Wageningen students score amount of choice, teachers and facilities highest. Preparation for the labour market scores lowest.

The VHL students also score amount of choice highest, but when it comes to communication VHL only manages a 6 or gets a fail. / AS

COMPLAINTS ABOUT TEMPERATURE IN FORUM

‘In the computer rooms it’s like being in a sauna, and in the practical rooms on the eighth floor it’s like the North Pole.’ Joyce Penninkhof, a student, is not happy about the climate in Forum. She’s not the only one: building manager Joris Fortuin is aware of the complaints, but cannot promise that the solution is near at hand.

‘It’s awful working here,’ sighs David Marcelis. ‘Turn the air conditioning off and open the windows,’ shouts back Stefan Sand. Like many students, they have had enough of it being either too hot or too cold in the new education building. ‘I take extra sweaters with me if I’m going to be in room C222. It’s like a freezer in there,’ says José Tegelaar. ‘And other rooms are far too hot.’

According to Fortuin, it was known before the building became operational that it would take at least a year to get the climate conditions in Forum right. ‘It’s impossible to adjust the temperature for each individual room – it’s always done for several rooms or floors together. This makes it difficult to create comfortable working conditions in each room.’

The building managers are working on solving the problems together with a number of companies. Work stopped during the summer months as there were few complaints. Now that the new academic year has started, the process has been revived. Adjustments are being made on the basis of the complaints received from students and employees, Fortuin says. / AD

FIELD TRIP/ The five Environmental Sciences student associations held their annual excursion for Master’s students on Monday, 13 October. The programme included a short introduction to the Dutch river and delta landscape, a look at the largest port of Europe – Rotterdam – and visits to the North Sea shore, the Delta waterworks and the dunes. Some of the 47 students participating in the trip had the chance to see the beach and the North Sea for the first time. / LdK, Photo Marlinda Maris

‘Pressure of work is one of the most important issues where improvement is needed’

HALF OF WORKFORCE FEELS TOO MUCH WORK PRESSURE

Over half of the employees at Wageningen UR experience too much pressure at work. At Van Hall Larenstein the percentage is even higher: VHL scores worse on nearly all aspects than other parts of Wageningen UR. The information comes from the Employee Monitor 2008 the results of which were published on 23 October.

Wageningen UR employees are generally more positive this year than in 2006 when the last survey was held. The feeling of involvement with the organisation is high: almost eighty percent of the employees are proud that they work at Wageningen UR. Fifty-three percent experience the pressure of work as too high.

Most employees are satisfied with the work atmosphere and their immediate managers. But as the distance increases,

confidence in management declines. On average, half of the employees say their own directors perform sufficiently well. At the Agrotechnology & Food Sciences Group just over thirty percent feels this way about their directors, and at VHL the figure is just over thirty-five percent. According to seventy-five percent of the respondents, however, the Executive Board is not in touch with what matters on the work floor, and sixty percent have no confidence in the Executive Board's management. At VHL the figure is seventy-five percent.

VHL scores lower than other parts of the organisation on other aspects as well. For example, ninety percent of the VHL employees are of the opinion that cooperation between the various parts of the organisation is not going well, as opposed to fifty percent at Wageningen

University and the DLO research institutes.

Starting in November, working groups will take up the issues that are affecting employees' work satisfaction. The groups will be supported by Henk van den Bergh, head of Human Resource Management at the Social Sciences Group. According to Van den Bergh, employees are generally more positive than in 2006 because Wageningen UR is doing well. 'The organisation is looking to the future again and all sciences groups are paying a lot of attention to improving management. The positive results also increase self confidence. A few years ago the situation was different: most people regarded themselves as being in an underdog position. That's what you see now at VHL (the most recent addition to Wageningen UR, Ed.), where people are still in a sort of

process of mourning for how things used to be.'

Pressure of work is one of the most important issues where improvement is needed, Van den Bergh thinks. 'The subject can at least be talked about, but little action has been undertaken to reduce work pressure. Often it's the feeling of not being able to deal well with the pressure.' Workshops and training for personnel and managers, realistic project planning and a good division of labour can all help. 'Many of the processes had already started,' says Van den Bergh. 'It's not that the Employee Monitor has speeded things up. It hasn't changed anything radically, but we are making moves to get rid of the biggest stumbling blocks.' / AB

DIJKHUIZEN KEEPS HOLD OF THE PURSE STRINGS

The financial crisis will hit the DLO research institutes first, warns Wageningen UR Executive Board president Aalt Dijkhuizen. He has called for extra caution when it comes to big expenditures, and flexibility when appointing new personnel.

Aalt Dijkhuizen urged the directors of the sciences groups last week Monday to be extra cautious when making new expenditures. He wrote in an e-mail: 'We must be extra cautious when it comes to appointing new members of staff and making large purchases. We must also only embark on investments, such as one building for AFSG, that we can fully afford and that are well within our budget. We cannot afford any unnecessary uncertainties, as there are enough from the outside world.'

'There will not be a halt on vacancies,' Dijkhuizen explained, 'but I ask everyone to be alert. We can expect a tense time ahead now that the financial crisis is hitting the real economy. DLO will be the first to notice this: when businesses start to spend less, R&D is often the first to be cut. We have to ensure that we are not left holding the short straw if the order portfolio shrinks. We can only do this by being flexible when it comes to costs.'

Wageningen UR does not have savings in Iceland. 'We bank at the Rabobank and ABN-AMRO, the bank shored up by the state. Our own solvency is also fine.' Solvency is calculated by dividing total own assets – money in the bank plus property – by total assets – own assets

plus loans. Wageningen University has about 230 million euros total assets, of which 105 million euros is own assets. This makes a solvency rate of 46 percent. The DLO research institutes have own assets of between 45 and 50 percent of the total assets.

'The ministry of education, culture and science gives 40 percent as a minimum solvency rate for universities. At DLO we are aiming for a minimum of 45 percent, as this part of the organisation is more sensitive to market fluctuations. There are companies that have a solvency rate of less than 20 or 25 percent, but if there's a downward turn things can go badly wrong. We cannot afford this kind of risk profile.'

The Executive Board will decide soon whether to build a second education building next to Forum, and whether the entire Agrotechnology and Food Sciences Group will move sooner to one location on campus. Will this be more difficult to finance now? 'No, we have a good track record when it comes to our business management and plenty of collateral. We own a couple of thousand hectares of land, so banks won't be so wary about loaning us money. But we have to make sure that we can afford to do so ourselves. That depends on how confident we are about student numbers and acquiring research contracts. At the moment we are looking at the financial figures for the most recent building plans, especially if the economy does not pick up for a while. We hope to come to a decision next week.' / GvC

FARMERS' FEAST/ Over 120 people enjoyed a 'Boergundian' feast in the cow shed of Aver Heino in Overijssel in the weekend of 11 and 12 October. The organic experimental farm is open to members of the public who want an introduction to organic agriculture. By way of the meal, the Netwerk Biologische InfoCentra and Stichting Van Eigen Erf want to encourage people to get their daily groceries from the local organic farmer, as 'food from nearby' is fresher, healthier and more sustainable than 'food from afar'. The menu was therefore prepared from the harvest of the land, fitting for the season and from the local region. From time to time, a cow paid a visit to the guests during dinner. And right before dinner on Saturday evening, a calf was born. / LdK, photo Dick Boschloo

**Nannette
Ripmeester:
‘Don’t take the
typical Dutch
directness
personally’**

The winning team during the Run for Food. / photo Bart de Gouw

RUNNING FOR YOUR FOOD

About twenty students and staff of Wageningen UR stood waiting on a windy corner in front of the International Club on Thursday 16 October to participate in the Run for Food. The Wageningen organisation Otherwise wanted to use this run on World Food Day 2008 to show that food is meant to provide energy to people, not to cars.

As it turns out, the name Run for Food is not only meant figuratively speaking, but also literally. The participants are getting

the food after which their team has been named at four locations along the route: corn-on-the-cob, sugar cane or cassava. About half an hour after the starting shot, the Maize Team was the first to pass the finish. The runners get to keep the collected products as a souvenir or to boost their energy level.

After three lectures including one on the uneven distribution of food, it is nearly time for the Fair Share Dinner, with which the meeting will be concluded. Though

first, there is a distribution problem at micro scale. The food is ready, but at the wrong location. Eventually, the by now pretty hungry Run for Food participants and about sixty others are able to sit down at the table for a ‘fair meal’. It is composed of what every world citizen would be able to eat every evening if consumption would be distributed equally. Those who fear meagre portions are reassured. The menu has three courses and second helpings are allowed. / EP

‘KEEP YOUR HEAD DOWN AND DON’T MAKE WAVES’

You’ve started to appreciate the Dutch weather, are eating *hagelslag* (chocolate sprinkles) on your bread, and are getting used to the up-front criticism the Dutch are famous for. You’ve decided to stay in the country and look for a job. But how do you go about this?

Seventy international students at Wageningen UR responded to the KLV alumni association invitation to take part in a workshop ‘How to find a job in the Netherlands’ on 14 October in the lecture theatre in De Leeuwenborch. The workshop was led by Nannette Ripmeester from Labour Mobility, a company that advises on the international labour market. She gave the students tips on how to understand Dutch culture better and therefore increase their chances of getting a job.

International students and graduates are not always aware of the informal rules involved in applying for a job in the Netherlands. People like it here if you show initiative, Ripmeester explained. If you see an interesting looking job ad, call and ask for more information about the job. Once you’ve sent in your application, it’s worth phoning to check that your letter has arrived safely. Ask questions during an interview. And if you are rejected, ask why. The information you receive will help you to prepare better for your next application. Don’t take the typical Dutch directness personally, and don’t be afraid of being a little bit cheeky, were a couple of pieces of advice from Ripmeester. The Dutch appreciate initiative.

Language is often a problem for international students. Elvire Schlösser from KLV commented that many are too modest about their Dutch. The advice is, always put something in your CV about your mastery of Dutch. If you can hold a conversation in Dutch then put that in. If you aren’t that far but are prepared to learn the language, put that in your accompanying letter. Having a different nationality is regarded as a plus. Be proud of this, said Ripmeester, and present it as an advantage to prospective employers. But don’t exaggerate: the Dutch prefer to be average rather than exceptional. ‘Keep your head down and don’t make waves’ is a loose translation of the Dutch expression ‘Doe normaal, dan doe je al gek genoeg’. / AvG

If you missed the workshop, or have questions about applying for a job in the Netherlands, KLV has a special service for members. Contact klv.office@wur.nl.

INSECTS/ Artist Susanne Wolf is fascinated by the way insects create their own environment, with nests and shells. Her drawings, paintings and sculptures of insects will be exhibited in the Laboratory of Entomology in Wageningen until 12 December.

Krijgt je lief al inhammen? Wees maar extra aardig voor hem, want je mag van geluk spreken dat hij nog leeft. Brits en Duits onderzoek toont een genetisch verband aan tussen kaalheid en écht nare dingen zoals hartklachten en suikerziekte. Eerder bleek al uit een Amerikaanse studie dat kale mannen minder aantrekkelijk worden gevonden dan hun harige broeders. Dat de blote schedels niet zijn uitgestorven, is niet minder dan een evolutionair wonder.

De Erasmus Universiteit in Rotterdam heeft voor het eerst een aparte opening van het academisch jaar georganiseerd voor internationale studenten. Ze werden getrakteerd op Hollandse culinaire hoogstandjes als hutspot en bitterballen, en kregen vaderlijk advies van de rector. Die waarschuwde voor alcohol en drugs, maar voegde daaraan toe: zoek vooral wel een nieuwe lief.

FRISSE WIND

Ze zitten er alweer een tijdje, de nieuwe eerstejaars. Elk jaar verbaas ik me er weer over hoe snel die frisse kopjes uit alle windstreken zich transformeren tot hele passende Wageningse gezichten. In week één loopt er nog wel eens een verloren eendje in Forum rond, dat niet zo goed weet of de koffie uit de automaat of die van de Albronnevrouw lekkerder is. Zwetend zie je zo'n lieverdje heen en weer lopen op de begane grond. Ze doet alsof ze druk is met dingen in de prullenbak gooien en met kijken op de monitoren. Haar studiegenoten kent ze nog n t niet goed genoeg om zich bij de leukste jongen op een zitzak te voegen, of buiten bij de rokende meiden te gaan staan. Dit hele proces van onwennigheid duurt niet lang. In week drie heeft ze al een plekje gevonden op de zitzak en haar verschijning is dan al z  met haar omgeving versmolten dat ze gewoon iemand in Forum is. Ik denk dat dit met iedereen gebeurt die naar een nieuwe plaats verhuist. Neem mijzelf. Hoewel mijn studiekeuze een verre van bewuste zet was (in mijn pubertijd was geloof ik niets echt een bewuste zet; mijn hobby's waren slapen, eten en praten), ben ik heel erg op mijn plek hier. Als er iemand gewoon een gezicht in het Forum is, ben ik dat denk ik wel. Een gezicht dat weliswaar af en toe zuur kan kijken vanwege al dat gerecycle en geprotesteer, maar enfin, ik geloof dat er honderden studenten uit deze categorie hier rondlopen. En naar welke stad ik ook was verhuisd, ik was er altijd wel eentje geworden waarvan er nog heel veel zijn. Zonde eigenlijk. Stiekem zou ik zo'n eerstejaars daarom wel op zijn eerste echte Forumdag willen vangen, nog voordat ie een WSO-lidmaatschap, een sportkaart en een Unitaspas heeft. Ik zou dat eerstejaarsje dan op mijn kamer willen houden zodat ik af en toe een vlaag van frisheid op kan vangen. Heerlijk. Helaas ben ik vóór mensenrechten enzo, en als er alleen al twee kippen op mijn kamer zouden wonen, zou dat onder bio-industrie vallen. Dat kan dus niet. Ik denk dat ik me er maar bij neer moet leggen dat sommige dingen voorbij gaan. En, zoals mijn moeder wel eens zegt: wie frisheid wil, moet eerst zelf eens deo kopen. / Iris Roscam Abbing

EEN HAND VAN AL GORE

Hij wordt geplukt uit een groep van meer dan zevenhonderd studenten, langs een haag van bodyguards geloodst en even later door Al Gore *himself* het podium op geholpen. En dan staat Bart-Jan Davidse, masterstudent Landscape, Architecture and Planning aan Wageningen Universiteit, op het podium naast de milieugoeroe.

Student Bart-Jan Davidse op het podium bij Al Gore. / foto Jelmer ten Hoeve

Op dinsdagavond 14 oktober verschijnt de voormalige vicepresident van de VS in het Event Centre Aalsmeer. De grote zaal zit vol zakenmensen, onderzoekers, vertegenwoordigers van natuurorganisaties en gemeenten die er allemaal zeshonderd euro voor overhebben om Al Gore te horen spreken. In een aparte zaal konden de minder kapitaalkrachtigen voor vijftien euro met elkaar in debat. Onder hen Bart-Jan Davidse. Hij wordt aangewezen als woordvoerder van zijn groepje. Geheel onverwacht wordt hij rond kwart voor acht naar de grote zaal geleid. Zodra Al Gore klaar is met zijn rede komen de vragen van studenten aan bod. Bart-Jan zoekt even tevergeefs naar de microfoon. 'Ik zat op de vijfde rij, aan de buitenkant. In mijn onschuld ben ik opgestaan en naar het podium gelopen. Ik kreeg een hand toegestoken van Al Gore, ben achter de kathedraal gaan staan – er was wel hilariteit in de zaal merkte ik – en ben onze vraag in gaan leiden.' Bart-Jan vraagt Al Gore naar zijn mening

over een CO2-belasting op transport van voedsel. 'Dat kan helpen om de productie en consumptie dichterbij elkaar te brengen. Nu halen we spierziebonen uit Nieuw-Zeeland. Het verminderen van transport vermindert de uitstoot van schadelijke stoffen. Ook komt de ecologische footprint dan daar te liggen waar hij hoort, en worden negatieve gevolgen van voedselproductie niet afgewenteld op ontwikkelingslanden.' Al Gore antwoordt dat de milieugevolgen van consumptiepatronen nu niet aan pro-

ducent en consument doorgerekend worden. 'De korte-termijncosten liggen bij de producent, maar de kosten worden afgewend op de samenleving als geheel. Ik pleit ervoor de kosten voor aantasting van de aarde bij de producent en consument in rekening te brengen.' Weer een hand later en terug op de stoel spreken andere studenten de Nobelprijswinnaar aan, gewoon via de zaalmicrofoon. 'Ik zweef nog steeds, voor mij was het een once in a lifetime window of opportunity'. / Lidy van der Lugt

AFGEKRAAKT ARTIKEL WINT PRIJS

'Mijn begeleider gaf aan dat het weinig zin had een stuk als het mijne in te leveren voor de Amerikaanse Student Paper Competition', herinnert Arjen Koekoek zich. 'Ik had dus nooit verwacht dat ik zou winnen.'

dat het onderwerp van mijn artikel, GIS, internet en burgerparticipatie, in Amerika hoog op de agenda staat. Misschien is Nederland wel verder op bepaalde vlakken.' Koekoek onderzocht hoe GIS en internet kunnen worden ingezet door bijvoorbeeld gemeentes om burgers bij ruimtelijke planvorming te betrekken. Gemeentes die daarin vooroplopen, gebruiken bijvoorbeeld interactieve kaarten waarop burgers kunnen aangeven waar het slecht gesteld is met de fietsveiligheid / AB

Zie ook pagina 14

De Wageningse Masterstudent Geo Information Science kreeg in New Orleans een scriptieprijs van de Urban and Regional Information Systems Association (URISA). 'Kennelijk ligt de lat in Wageningen erg hoog', lacht Koekoek. Hij weet eigenlijk niet precies waarom hij de eerste prijs gewonnen heeft. 'Ik heb nooit een juryrapport gezien. Maar waarschijnlijk is het om-

SCRIPTIEPRIJS

Janneke Barten, onlangs afgestudeerd in Internationale ontwikkelingsstudies aan Wageningen Universiteit ontvangt op 28 oktober de African Thesis Award voor haar scriptie over veranderende familiewaarden van Malinezen. Barten beschrijft in haar scriptie een samenleving in verandering met een ontlukkend individualisme, meer mobiliteit en schuivende seksuele normen. De African Thesis Award wordt jaarlijks uitgereikt door het Afrika-Studiecentrum in Leiden. / MvdH

STUDENT DAMT MET WERELDTOP

Dammer Pim Meurs heeft de afgelopen weken in het Olympisch dorp in Beijing gezeten. Hij deed mee aan de World Mind Sports Games van 3 tot en met 18 oktober, de eerste editie van een toernooi dat de Olympische Spelen van de denksporten moet worden. De hele wereldtop dammen was aanwezig. Meurs, tweedejaars student Voeding en gezondheid aan Wageningen Universiteit, plaatste zich in het seniorentoernooi als vijfde voor de achtste finales. In deze knock-outronde strandde hij na de eerste partij. Meurs werd wel de beste Nederlander, bij de snel-dammers tot 23 jaar werd hij vierde. / YdH

KUIPERS NAAR NK-AFSTANDEN

Mayon Kuipers, tweedejaars student Voedingsmiddelentechnologie aan Van Hall Larenstein Leeuwarden, heeft zich geplaatst voor de 500 meter op het NK-afstanden,   n van de belangrijkste schaatswedstrijden in het seizoen.

dat het sponsorteam waar ze voor reed, Blauwe Stad, stopte. 'Het bevalt prima. We rijden met tien dames en hebben ook een echte sprinttrainer.' De stayer Mark Ooijevaar, student Bos- en natuurbeheer aan Wageningen Universiteit, is op basis van zijn prestaties vorig seizoen automatisch geplaatst op de vijf en tien kilometer op het NK-afstanden. Een plaats in de top vijf levert een ticket op voor de eerste serie wereldbekerwedstrijden. Het kampioenschap is van 31 oktober tot 2 november in Heerenveen. / YdH

Kuipers werd bij de landelijke selectiewedstrijd vierde in 40,71. 'Het viel me nog mee. Maar het moet straks op het NK wel harder.' Op de duizend meter kwam ze duidelijk nog te kort. Kuipers traint tegenwoordig weer bij het gewest Friesland, na-

De Universiteit Twente gaat op de campus een speciaal psychotherapiecentrum voor studenten neerzetten. Van de zeshonderd studenten worden er jaarlijks zestig door- gestuurd naar de GGZ, maar die stranden vaak in wachtlijsten en bureaucratie, aldus het college van bestuur. Het behandel- centrum gaat dat oplossen. Heel goed van UT, natuurlijk. Al maken wij ons lichtjes zorgen over de afschrikkende werking van dit bericht op vwo'ers die een studie in Enschede overwegen.

Als je iets extra's wilt, moet je meer betalen. Ze werkt dat bij de Big Mac, de SUV en de vrijstaande villa. Maar is het ook logisch bij je studie? Amsterdamse studentenbonden vinden van niet. Ze maken zich boos over het voornemen van het college van bestuur van de UvA om studenten die extra vakken volgen, zelf voor de kosten te laten opdraaien. 'Studenten straffen voor hun extra inzet is de omgekeerde wereld', aldus de actievoerders.

Wonen in een antikraakpand: het kost niks en je hebt zeeën van ruimte. Maar in sommige delen van Amsterdam wegen de voordelen niet langer op tegen de nadelen, meldt universiteitsblad Folia. UvA-studenten die oude flats in Sloter- vaart behoeden voor kraak, raken aan de lopende band laptops, camera's en sie- raden kwijt. Er is volgens de plaatselijke politie maar één remedie tegen de vele inbraken: verhuizen naar een gewone huurwoning. Lekker goedkoop.

OM HALF NEGEN KOFFIE, AL BEN JE NOG ZO BRAK

Lennert, Hein, Jasper, Carel en Jules wonen niet zomaar in een studenten- flatje. In hun riante huis hangen kroonluchters aan de hoge plafonds en hun kamers zijn voorzien van schouw met open haard. Villa Sanoer heet het statige huis aan de Geertjesweg in Wageningen. Maar zelf noemen de studenten hun huis De Burlenburgh.

Bezoekers worden in de hal aangestaard door dode herten. Geweien en een schil- derij van Rien Poortvliet met een bronstig edelhert maken het beeld compleet. 'Zo is ook de naam Burlenburgh ontstaan', legt Lennert uit. Hij woont hier al zes jaar. 'Mannetjesherten burlen in de bronsttijd. Volgens traditie is dit dan ook een man- nenhuis.' Helaas dus voor vrouwelijke studenten die op stand willen wonen. Traditie is tra- ditie, daar wordt in De Burlenburgh niet aan getornd. Zo is het regel dat de villabe- woners allemaal lid zijn van studentenver- eniging Ceres. De tachtigjarige huisbaas Robert Best zat in zijn studententijd bij het corps. Hij woont al vanaf de jaren vijf- tig in Sanoer, en kocht de villa in 1980. Volgens de negen bewoners is De Burlen- burgh het 'hoogst haalbare' dat je op stu- dentenhuisgebied kunt bereiken. Omdat het een villa is, en omdat er een enorme tuin bij hoort waar de studenten gebruik van mogen maken. Omdat je zó in het bos bent voor een wandeling met je vriendin of een rondje hardlopen. Maar vooral van- wege de gezelligheid. 'In de stad gaan stu- denten vaak bij andere huizen een biertje drinken. Wij trekken met elkaar op. 's Avonds zitten we vaak met een glas whis- ky bij de open haard op mijn kamer', ver- telt Jasper. Toch went het snel, wonen in een villa, merkt Lennert. Hij loopt nog maar zelden de tuin in en ook een open haard op je ka-

mer wordt gewoon. Voor hem is het leven in De Burlenburgh vooral waardevol door alle tradities en activiteiten. En dat zijn er nogal wat. Dat komt vooral door Best. Die houdt jaarlijks een paar chique diners in de villa, en eens per jaar maakt hij zelf een uitgebreide rijsttafel voor meer dan honderd personen. De studenten mogen dan alleen de uitjes en de rode pepers snijden. En natuurlijk in hun nette pak aan tafel verschijnen. Want Best brengt zijn studenten graag goede manieren bij. Van alle tradities is er één die gerust een instituut genoemd kan worden. Elke mor- gen om half negen stipt roept Best 'kof- fie!' door de gangen. En dan komen ze koffie drinken, allemaal. 'Ook al ben je nog zo brak, je komt je bed uit om samen koffie te drinken. Dat hoort er bij als je hier woont', stelt Jules. Door dit dagelijkse ritueel en de gezamen- lijk avondmaaltijden, blijft Best op de hoogte van de vorderingen van 'zijn' stu- denten. Zo heeft hij Hein en Jules onlangs nog aangesproken op hun studieresulta- ten. Hein: 'Tegen mij zei hij: je bent een volwassen jongenman, het wordt tijd dat je je daar eens naar gaat gedragen.' Wie denkt dat een studentenkamer met open haard in een villa onbetaalbaar is, heeft het mis. Jasper betaalt 268 euro huur per maand voor zijn riante kamer. De nieuwkomers beginnen met een klein ka- mertje, zij betalen nog minder. Voor het tuinonderhoud en de klusjes in huis zorgt Best. Maar de rest doen de jongens zelf, want een butler is niet bij de huur inbegrepen en de huisbaar houdt van opgeruimd en schoon. Toch heerst in de kamers de vertrouwde studenten- kamerchaos. Inclusief rondslingerende was, posters met schaars geklede dames en vooral veel, heel veel lege whisky- flessen. / AvG

Vijf van de negen Ceresleden die in Villa Sanoer wonen aan de Geertjesweg. Van links naar rechts: Jules, Jasper, Lennert, Carel en Hein. / foto BdG

HET ECHTE WERK

ELKE DAG RIJST MET BONEN

Eind juni vertrok Boudewijn Zuiderhoudt, masterstudent Integraal waterbeheer, voor vier maanden naar Nicaragua. In de stad Matagalpa werkt hij mee aan een project om de zwaar vervuilde San Francisco-rivier te transformeren tot drinkwaterbron. Koffieplantages vervuilen de rivier met het afvalwater dat vrijkomt bij het verwerken van de bessen.

'Ik ben al eens eerder voor een klein af- studeervak in Matagalpa geweest en wist dus wel een beetje wat ik kon verwachten. Ik woon in hetzelfde huis als toen, bij doña Adilia, een geweldig oud vrouwtje dat letterlijk alles voor me doet. Van het bereiden van drie maaltijden per dag tot het wassen van mijn vieze onderbroeken. Het eten van doña Adilia is heerlijk maar redelijk eentonig: drie keer per dag gallo pinto, rijst met bonen. Gelukkig zijn er veel restaurantjes met een iets uitgebrei- dere menukaart. Matagalpa lijkt eigenlijk best veel op Wa- geningen. Het is klein, gezellig en je kan er leuk uitgaan. De lokale bevolking is heel vriendelijk en open, wat het makke- lijk maakt om contacten te leggen. Het feit dat ik redelijk Spaans spreek en ver- sta helpt natuurlijk ook, want Engels spre- ken ze hier niet. In parkjes worden vaak gratis concerten gegeven met veel akoes- tische muziek. Als ik zin heb om een keer helemaal uit mijn dak te gaan, bieden de

discotheken uitkomst. Je kijkt je ogen uit naar hele families, inclusief kinderen, die tot in de vroege uurtjes salsadansen. Het leukste wat ik hier heb meegemaakt kan ik met mijn moeder delen. Toen ze me kwam bezoeken besloten we naar de boerderij van een huisgenoot van me te gaan. De huisgenoot zou het vervoer rege- len naar de boerderij, ergens ver in de bergen. In plaats van met een auto kwam ze aan met een heel ander soort vervoer- middel; de boerderij bleek alleen bereik- baar te zijn per paard. Onze eerste paard- rijervaring was dus meteen een zware bergtocht met steile hellingen. Het beeld van mijn moeder hobbelend door de ber- gen op een paard zal ik nooit vergeten. Ik werk hier natuurlijk ook aan het project. Ik maak veel uren. De manier van werken is wat minder gestructureerd, maar dat bevalt me eigenlijk wel. Ik heb het idee dat er daardoor ook erg veel direct te re- gelen is. Interviews met actoren kunnen bijvoorbeeld nog dezelfde dag gepland worden. Over twee weken ga ik terug naar Wage- ningen. Ik kan niet wachten om mijn band, vrienden en familie terug te zien en om weer columns van Martin Bril en strips van Gumbbah in de Volkskrant te kunnen lezen. Ik zal het hier wel gaan mis- sen: het project, mijn vrienden en colle- ga's, de leuke feestjes. En natuurlijk mijn doña Adilia.' / Christoph Janzing

Op televisie beïnvloeden sfeervolle beelden en muziek onze ideeën over producten – van parfum tot uitvaartverzekering. Hun effect is bewezen, dus dergelijke emo zou ook in het onderwijs moeten werken, bedacht een Twentse promovenda. Haar onderzoek wijst uit dat dit zo is. Maar verwacht nu geen *feel good*-clips in de collegezaal. Van positieve filmpjes kakken studenten in, van negatieve worden ze scherper.

Een hbo-student uit Den Bosch heeft pech. Volgens de Hoge Raad moet de huisoudste de afvalstoffenheffing voor zijn hele studentenhuys voorschieten. Als hij wil dat de andere bewoners meebetalen, moet hij dat zelf regelen. Balen als je een beroerde relatie met je huisgenoten hebt, of als die terug zijn naar hun vaderland. De oplossing is - paradoxaal genoeg - arm zijn. Het inkomen van de huisoudste bepaalt de hoogte van de heffing. / LdK

PRIKBORD

stuur je foto's naar resource@wur.nl

TWEEHONDERD PANNENKOEKEN

Zoals elk jaar hebben de leden van studentenvereniging Ceres hun kroegzaal rond dierendag omgebouwd tot een mini-dierentuyn. Op woensdag 8 oktober kwamen zo'n tweehonderd Wageningse schoolkinderen langs om de slang en het hangbuikzwijntje te aaien. Er waren ook geitjes, konijnen, fretten en cavia's, en op een filmscherm werd *The Lion King* vertoond. De eerstejaars Ceresleden die de dag organiseerden, hebben de kinderen nog geschminkt als hun favoriete dier, en tweehonderd pannenkoeken gebakken.

KLEIN BOEKJE OVER KLEINE LETTERS

Ik steek het kleinood in mijn zak. Het ringbandje prikt in mijn bil maar dat heb ik er graag voor over om thuis de geheime codes te ontcijferen die de voedingsindustrie in kleine letters op mijn eten zet. Na een willekeurige greep in het keukenkastje bestuurde ik het etiket van een pot pindakaas. Wat zit daar nog meer in behalve pinda? Sojalecithine, meldt het etiket. Ik raadpleeg het boekje en loop meteen al vast. Want onder welk kopje valt dat? Glansmiddelen? Zuurteregelaars? Een pak EverGreen biedt uitkomst, want daarop staat dat sojalecithine een emulgator is. Dat is een stof die water en vet met elkaar laat mengen, lees ik op bladzijde 51 van het etikettenboekje, en zo voorkomt dat je eten gaat schiften. Logisch bij pindakaas. De combinatie EverGreen en schiften

roept echter meer vragen op dan het kleine boekje kan beantwoorden. Onderwijscoördinator Ralf Hartemink heeft ook niet de illusie dat hij volledig is. Hij kreeg van de organisatie van Food4you de vraag om iets te toeven met etiketten. Het resultaat is een zakboekje voor leken, met allerlei handige weetjes over gezondheidsclaims, doorstraling en additieven. Trouwens, waar staan de E-nummers? 'Zo'n lange lijst past er niet in' zegt Hartemink. 'En een nummer met een naam zegt weinig. Dan moet je ook uitleggen wat het stofje doet.' Het is duidelijk: in een boekje op zakformaat past niet alles over eten. En als je het boekje hebt doorgenomen, vraag je je ook af of je wel alles wilt weten. / Marcel van den Hark

